

การเมืองในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

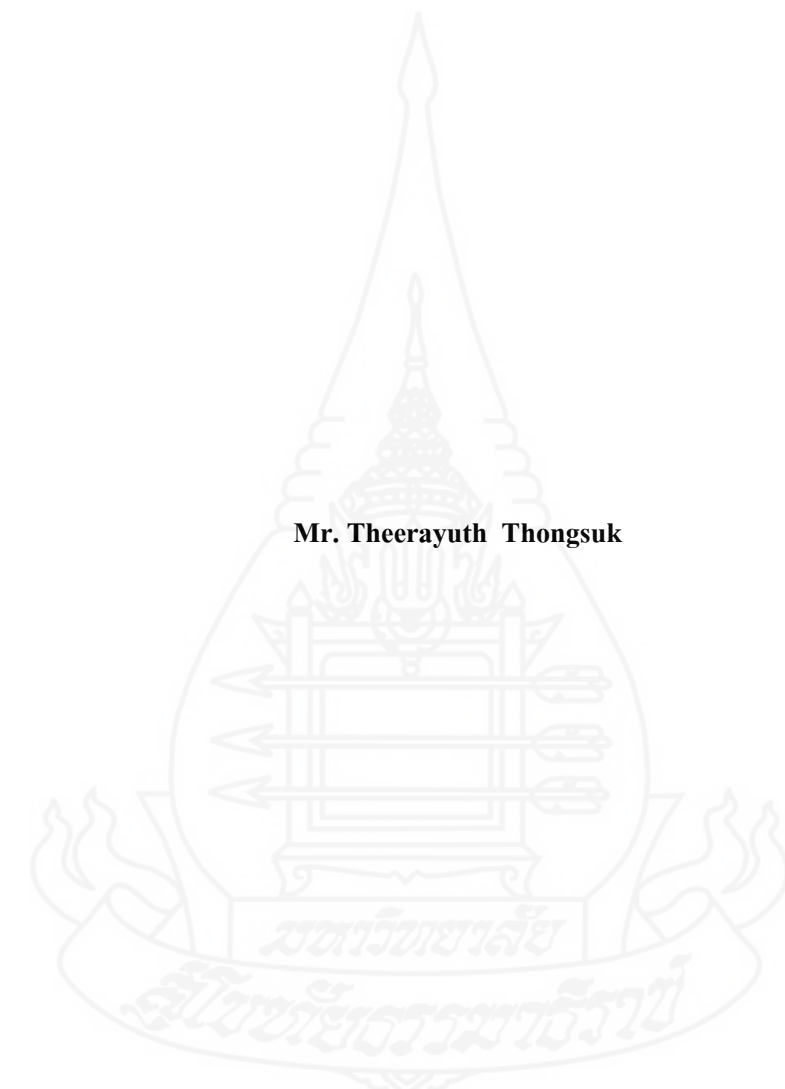
นายธีรยุทธ ทองสุข

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2555

Politics in Public Spaces on the Internet

Mr. Theerayuth Thongsuk

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2012

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	การเมืองในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต
ชื่อและนามสกุล	นายธีรยุทธ ทองสุข
แขนงวิชา	การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา	รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ยุทธพร อิศรชัย

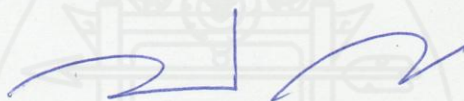
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2556

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

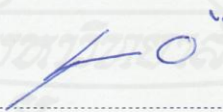
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ยุทธพร อิศรชัย)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร. วรวิญญ์ โรจนพล)

(รองศาสตราจารย์ยุทธพร อิศรชัย)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษา คั่นคว้ออิสรระ การเมืองในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

ผู้ศึกษา นายธีรายุทธ ทองสุข รหัสนักศึกษา 2528000983

ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ยุทธพร อิศรชัย ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต (2) การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต (3) การใช้อำนาจรัฐในการกำกับดูแลพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรวิจัย คือ เว็บไซต์ที่เปิดให้บริการ กระดานสนทนาการเมือง จำนวน 3 เว็บไซต์ คือ www.pantip.com www.manager.co.th www.prachatai.com วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า (1) กระดานสนทนาการเมืองมีลักษณะความเป็นพื้นที่สาธารณะ และเป็นการสื่อสารทางการเมืองระหว่างกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการเมืองปัจจุบัน และยังมีผลต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคม (2) การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การสนับสนุน การต่อต้าน และยังมีกรหิบบกวางทกรรมทางการเมืองเข้ามาใช้ในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง (3) รัฐมีการใช้อำนาจโดยการปิดกั้นการเข้าถึง และใช้มาตรการทางกฎหมาย โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง ซึ่งมีผลกระทบต่อกระดานสนทนาการเมืองและผู้ใช้งานทั่วไป

คำสำคัญ การเมือง พื้นที่สาธารณะ อินเทอร์เน็ต

Independent Study title: Politics in Public Spaces on the Internet

Author: Mr. Theerayuth Thongsuk; **ID:** 2528000983; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Independent Study advisor:** Yuttaporn Issarachai, Associate Professor; **Academic year:** 2012

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the condition of public spaces on the Internet; (2) the expression of political opinions on public spaces on the Internet; and (3) the use of state power in regulating public spaces on the Internet.

This was a qualitative research. The sample population consisted of 3 websites that run political discussion webboards: www.pantip.com, www.manager.co.th, and www.prachatai.com. Data were analyzed and presented descriptively.

The results showed that (1) The political discussion webboards were public spaces that enabled political communication among groups of interested participants; they were related to current politics and could effect social change. (2) There were 2 main forms of expression of political opinions: support or opposition. People also brought up political discourse when expressing their political views. (3) The government used its power to block access to political webboards and used legal measures via a directly responsible agency. This impacted the political webboards and their users.

Keywords: Political discussion, Public spaces, Internet

กิตติกรรมประกาศ

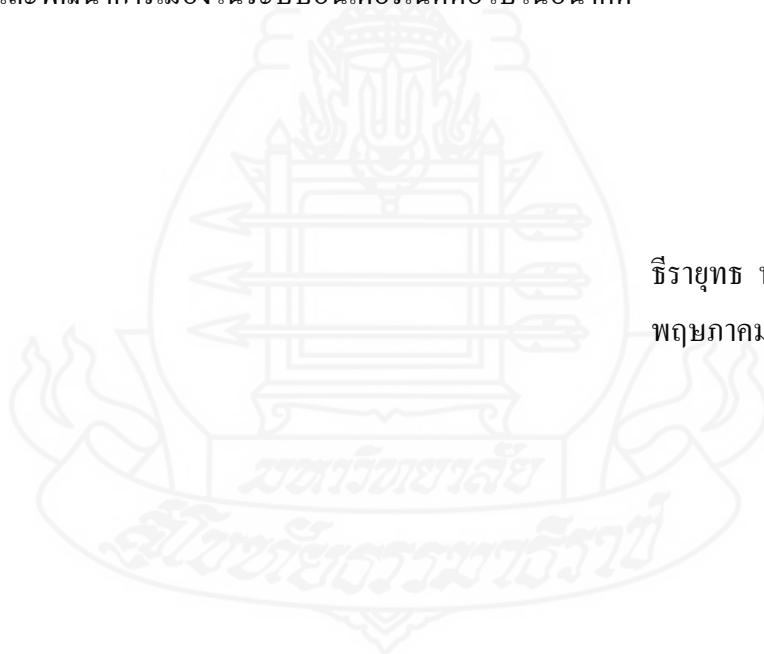
การศึกษาครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงลงด้วยดีเพราะ ได้กลุ่มตัวอย่างที่ดี ที่เปิดพร้อมรับการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้อยู่ตลอดเวลาที่มีการเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ต และที่สำคัญคือกำลังใจที่ดีจากครอบครัวทุกคน

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ในสาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ตลอดระยะเวลาของการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ยุทธพร อิศรชัย อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่ได้ให้คำแนะนำอันทรงคุณค่าในการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้งานวิจัยชิ้นนี้มีความสมบูรณ์มากที่สุด และขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. วรวัลย์ชัช โรจนพล ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่ากรุณาาร่วมเป็นกรรมการสอบการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีส่วนช่วยให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยเรื่องนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์และเป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนาการเมืองในระบบอินเทอร์เน็ตต่อไปในอนาคต

ธีรยุทธ ทองสุข

พฤษภาคม 2556

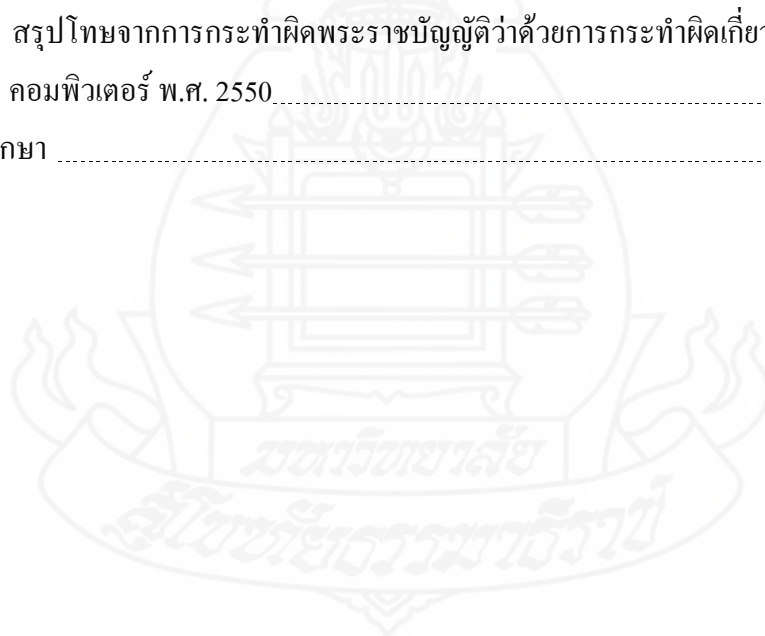

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere)	6
แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง	8
แนวคิดเรื่องเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด	11
แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง	13
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
ข้อมูลทั่วไป	19
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล	36
การวิเคราะห์ข้อมูล	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
สภาพพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต	37
การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต	46
การใช้อำนาจรัฐในการกำตักดูแลพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต	50
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	57
สรุปการวิจัย	57
อภิปรายผล	59
ข้อเสนอแนะ	62
บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก	66
ก สรุปโทษจากการกระทำผิดพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550	67
ประวัติผู้ศึกษา	70

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านกิจกรรมที่เกิดขึ้นในกระดานสนทนาการเมือง	28
ตารางที่ 2.2 ตัวอย่างการตั้งชื่อเพื่อแสดงตัวตนในกระดานสนทนาการเมือง	31
ตารางที่ 4.1 ตัวอย่างประเด็นการพูดคุยเรื่องสาธารณะในกระดานสนทนาการเมือง	38
ตารางที่ 4.2 การทำหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการสื่อสารทางการเมืองในกระดานสนทนา	41
ตารางที่ 4.3 ตัวอย่างกระทู้และความคิดเห็นทางการเมืองที่มีลักษณะต่อต้านและโจมตีรัฐบาล ..	44
ตารางที่ 4.4 ตัวอย่างผู้แสดงความคิดเห็นขาประจำในกระดานสนทนาการเมือง	47
ตารางที่ 4.5 ตัวอย่างความคิดเห็นที่มีลักษณะการสนับสนุน	48
ตารางที่ 4.6 ตัวอย่างความคิดเห็นที่มีลักษณะการคัดค้าน	48
ตารางที่ 4.7 ตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นผ่านวาทกรรมทางการเมือง	49

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2.1 แนวทางการศึกษาเทคโนโลยีการสื่อสารกับสังคม.....	11
ภาพที่ 2.2 การเข้าถึงกระดานสนทนาการเมืองห้อง “ราชดำเนิน” ในเว็บไซต์ www.pantip.com	21
ภาพที่ 2.3 การเข้าถึงหน้ากระดานสนทนาการเมืองในเว็บไซต์ www.manager.co.th	24
ภาพที่ 2.4 การเข้าถึงหน้ากระดานสนทนาการเมืองในเว็บไซต์ www.prachatai.com	26
ภาพที่ 4.1 แสดงตัวอย่างการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองในกระดานสนทนาการเมือง.....	41
ภาพที่ 4.2 แสดงตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นในกระดานสนทนาการเมือง.....	42
ภาพที่ 4.3 แสดงตัวอย่างการนำเสนอข่าวการเมืองของเว็บไซต์.....	43
ภาพที่ 4.4 แสดงตัวอย่างการนำเสนอข่าวการเมืองโดยผู้ใช้งานกระดานสนทนา.....	44
ภาพที่ 4.5 แสดงการแจ้งข้อความการปิดกระดานสนทนาการเมือง ของเว็บไซต์ www.pantip.com	53
ภาพที่ 4.6 การตัดวงจรเชื่อมต่อเว็บไซต์ www.manager.co.th	54
ภาพที่ 4.7 หนังสือคำสั่งแสดงการปิดกั้นเว็บไซต์ www.prachatai.com	55

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมประชาธิปไตย “พื้นที่สาธารณะ” ถือได้ว่าเป็นอาณาบริเวณที่ซึ่งสมาชิกในสังคมสามารถแสดงออก หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในประเด็นทางการเมืองได้อย่างมีอิสระ สอดคล้องกับแนวคิดของ เจอร์เกน ฮาเบอร์มาส (Jürgen Habermas) ที่ได้กล่าวถึง พื้นที่สาธารณะ (Public sphere) ว่าเป็นสถานที่ ที่มีการอภิปราย ถกเถียง อย่างเป็นประชาธิปไตยเพื่อสังคมประชาธิปไตย เป็นสถานที่สำหรับแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ ความคิดด้านการเมือง เป็นเวทีเสรีทางความคิด (Forum) ซึ่งเน้นความมีเหตุผล (Rationalization) เป็นหลัก (Stratton, 2000) โดยพื้นที่ดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงระหว่างศตวรรษ 17 - 18 ในประเทศอังกฤษซึ่งอยู่ในช่วงระบบทุนนิยม โดยประชาชนใช้หอประชุมประจำเมือง ลานประชุมหมู่บ้าน ร้านกาแฟ โบสถ์ รวมถึงห้องรับแขกในบ้านขนาดใหญ่ เพื่อพูดคุยและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งส่วนมากเป็นเรื่องการเมืองการปกครอง มีการใช้เหตุผลวิจารณ์อำนาจรัฐ ประชาชนมีความคิดที่เปิดกว้างและมีสิทธิ์เสนอข้อถกเถียงแก่รัฐบาล เพื่อหาข้อสรุปที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเสนอแก่รัฐบาล ผ่านการวิจารณ์และตีพิมพ์เป็นหนังสือพิมพ์ (รัตนาวลี เกียรตินิยมศักดิ์ 2543: 10) ดังจะเห็นได้ว่า พื้นที่สาธารณะ ในอดีตมักนิยมใช้อณาบริเวณหรือสถานที่ ซึ่งตั้งอยู่ภายในเมือง เป็นแหล่งชุมชน และมีความสะดวกในการพบปะกัน

ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะของสังคม จากยุคการปฏิวัติเกษตรกรรม และยุคอุตสาหกรรม เข้าสู่ยุคที่เรียกว่า “คลื่นลูกที่ 3” คือโลกของสังคมสารสนเทศ เป็นภาวะของการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการสื่อสารคมนาคมทำให้มีลักษณะที่เรียกว่า “ไร้พรมแดน” โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการสื่อสารในรูปแบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นหลังจาก ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา โดยเริ่มต้นจากกระทรวงกลาโหมของสหรัฐอเมริกาและถูกพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นโครงข่ายที่กว้างใหญ่ และขยายตัวสู่ภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วโลก ด้วยคุณลักษณะของระบบอินเทอร์เน็ตที่มีบทบาทสำคัญในการย่อระยะทาง ระยะเวลา ในการสื่อสาร และทำลายข้อจำกัดในเรื่องขอบเขตทางภูมิศาสตร์ จนนำไปสู่สถานะที่อาจกล่าวได้ว่า “โลกใบใหญ่” ได้หลดลงกลายเป็นโลกที่เป็นหมู่บ้าน (Global Village)”

จากพัฒนาการของระบบอินเทอร์เน็ตนี้เอง ทำให้เกิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในรูปแบบของกระดานสนทนาหรือที่มักนิยมเรียกกันว่า “เว็บบอร์ด” ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับการสื่อสารระหว่างกลุ่มคนบนระบบอินเทอร์เน็ต โดยไม่ต้องออนไลน์พร้อมกัน มีลักษณะเป็นกระดานสนทนาที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานเข้ามาอ่านข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และสามารถร่วมตั้งประเด็นเพื่ออภิปรายหรือถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยการสื่อสารผ่านกระดานสนทนากระดานสนทนาเป็นการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ (Computer-Mediated Communication) ที่สื่อสารแบบไม่พร้อมกัน (Asynchronous Communication) มีลักษณะเป็นเวทีสาธารณะที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตได้ทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ รวมทั้งร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีเกี่ยวกับเรื่องราวที่สนใจด้วยการทิ้งข้อความกลับไปกลับมา ซึ่งส่วนใหญ่มีการแบ่งห้องกระดานสนทนาเป็นห้องต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่เข้ามาแสดงความคิดเห็น และเป็นการจัดแบ่งหมวดหมู่การแสดงความคิดเห็น

กระดานสนทนาการเมือง ถือได้ว่าเป็นห้องที่ได้รับความสนใจและมีจำนวนผู้เข้าไปแสดงความคิดเห็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากการขยายตัวของเครือข่ายระบบอินเทอร์เน็ตในด้านพื้นที่ ที่มีความครอบคลุม และประสิทธิภาพของระบบซึ่งรองรับกับเทคโนโลยีและความต้องการของผู้ใช้งานประกอบกับสื่อกระแสหลัก อาทิเช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ส่วนหนึ่งถูกครอบงำและเป็นการสื่อสารทางเดียวที่ผู้บริโภคสื่อกระแสหลักไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ด้วยเหตุนี้กระดานสนทนาการเมืองเป็นช่องทางที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

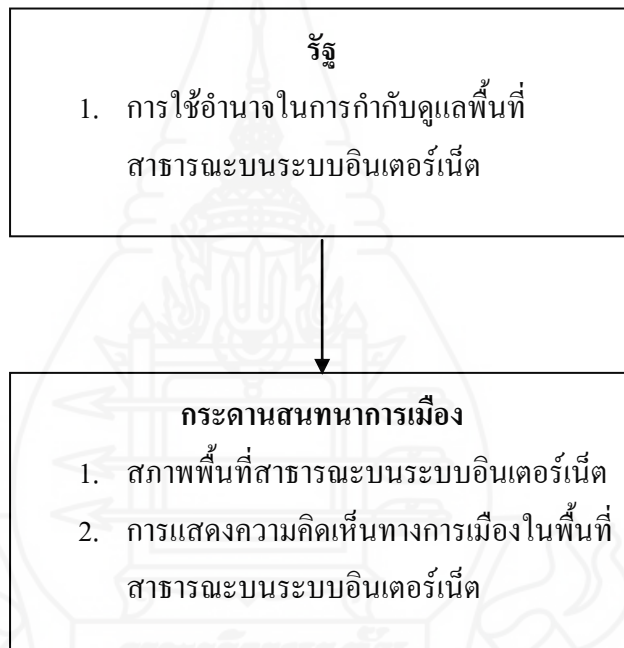
เมื่อประเด็นทางการเมือง ถูกหยิบยกไปกล่าวถึงในกระดานสนทนาโดยมีผู้ใช้งานที่มีความหลากหลาย เข้ามาแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นลักษณะที่ดีของสังคมประชาธิปไตย แต่ข้อมูลและความคิดเห็นบางส่วนอาจมีลักษณะของความไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นเหตุผลที่รัฐเข้ามามีบทบาทในการกำกับดูแลและควบคุมพื้นที่โดยมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการปิดกั้นการเข้าถึงกระดานสนทนาการเมือง ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้ใช้งานและกระดานสนทนาการเมืองนั้น ๆ แต่การดำเนินการดังกล่าวก็ไม่อาจทำให้พื้นที่ดังกล่าวหายไปจากระบบอินเทอร์เน็ตได้อย่างถาวร โดยกระดานสนทนาที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวกลับมาเปิดบริการและมีการใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมาเบื้องต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษากระดานสนทนาการเมือง เนื่องจากเป็นเพียงพื้นที่ในโลกเสมือนจริง แต่กลับทำให้รัฐต้องมีการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะพิเศษบางประการที่มิอาจทำให้รัฐต้องละเลยพื้นที่ดังกล่าวได้

2. วัตถุประสงค์

- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต
- 2.3 เพื่อศึกษาการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต
- 2.3 เพื่อศึกษาการใช้อำนาจรัฐในการกำกับดูแลพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ศึกษา ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

- 1) ศึกษาเกี่ยวกับสภาพพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ตในมิติของความเป็นพื้นที่สาธารณะของกระดานสนทนาการเมือง การเมืองที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนา ความสัมพันธ์กับการเมืองปัจจุบัน และผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2) ศึกษาการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในพื้นที่สาธารณะบนระบบ อินเทอร์เน็ต ในมิติของผู้แสดงความคิดเห็น และความคิดเห็นทางการเมืองที่ปรากฏอยู่ใน กระดานสนทนา การเมือง

3) ศึกษาการใช้อำนาจรัฐในการกำกับดูแลพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต ในมิติของ การใช้อำนาจ การดำเนินการ และข้อจำกัดของรัฐ

4.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1) ประชากร คือ เว็บไซต์ที่เปิดให้บริการกระดานสนทนาการเมืองไทย
- 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ กระดานสนทนาการเมืองในเว็บไซต์ จำนวน 3 เว็บไซต์ ได้แก่
 - (1) www.pantip.com
 - (2) www.manager.co.th
 - (3) www.prachatai.com

โดยใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาเฉพาะกระดานสนทนาการเมืองของเว็บไซต์กลุ่มตัวอย่าง ในมิติของข้อมูลที่ ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนาการเมือง

4.4 ขอบเขตด้านเวลา

ศึกษาเฉพาะในช่วงระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2555 ถึง 31 มีนาคม 2556

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

พื้นที่สาธารณะ	พื้นที่ซึ่งเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างอิสระ
อินเทอร์เน็ต	เครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีการเชื่อมโยงกันทั่วโลก ผ่านเครือข่ายขนาดใหญ่ ที่ประกอบด้วยเครือข่ายย่อยจำนวนมาก เชื่อมต่อกันด้วย TCP/IP (Transmission Control Protocol / Internet Protocol) โดยมีคอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลาง
กระดานสนทนาการเมือง	กระดานข่าวการเมืองอิเล็กทรอนิกส์ ที่สร้างขึ้นจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การพูดคุย การอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องการเมือง

การเมือง

สถานการณ์ เหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่
เกิดขึ้นในพื้นที่จริง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.2 ทำให้ทราบถึงสภาพพื้นที่สาธารณะในระบบอินเทอร์เน็ต
- 6.2 ทำให้ทราบถึงการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต
- 6.3 ทำให้ทราบถึงบทบาทของรัฐในการกำกับดูแลพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา “การเมืองในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต” ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดพื้นที่สาธารณะ
2. แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง
3. แนวคิดเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด
4. แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. ข้อมูลทั่วไป

1. แนวคิดพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere)

พื้นที่สาธารณะ ตามทัศนะของ เจอร์เกน ฮาเบอร์มาส (Jürgen Habermas) หมายถึง เวทีของพลเมืองที่จะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะต่างๆ ของสังคมสมัยใหม่ บนเส้นทางการเปลี่ยนแปลงของระบบการเมืองและเศรษฐกิจสังคม พื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ในรูปแบบดั้งเดิมที่สุด เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในยุโรปตะวันตก ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17 ต่อเนื่องคริสต์ศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นยุคแห่งเหตุผลและปัญญา การครอบงำจากรัฐและศาสนาเริ่มลดน้อยลง ระบบเศรษฐกิจแปรเปลี่ยนไป เป็นยุคเริ่มต้นของระบบทุนนิยม (Capitalism) เข้ามาแทนที่ยุคศักดินา (Feudalism) ที่เดิมมีเพียงสถาบันกษัตริย์ขุนนางชั้นสูงและพระเท่านั้นที่มีบทบาททางการเมือง (มนทกานต์ ตปนียางกูร 2545: 15)

จากระบบเศรษฐกิจและสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป เกิดชนชั้นใหม่ทางสังคมคือชนชั้นกลางที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ พ่อค้า ช่างฝีมือ ปัญญาชน โดยผู้ที่เริ่มสร้างพื้นที่สาธารณะ เริ่มจากพวกกระฎุมพี ชนชั้นกลาง ผู้ชาย กลุ่มคนเหล่านี้จะนัดพบปะตามร้านกาแฟ ร้านเหล้า เพื่อพูดคุย อ่านหนังสือพิมพ์ สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในเรื่องของกฎหมาย การเมือง การปกครอง ผลประโยชน์สาธารณะ โดยนำข้อสรุปที่ได้ไปต่อรองกับชนชั้นปกครองต่อไป ซึ่งเท่ากับว่าพื้นที่สาธารณะได้เปิดโอกาสให้ชนชั้นกลางได้แสดงตัวในฐานะพลเมือง

แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ

รูปธรรม	ปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น พัฒนาต่อเนื่องจนถึงสถานะเสื่อมถอย
	- มิติผู้กระทำ : -ชนชั้นกลาง พ่อค้า ปัญญาชน
	- มิติสถานที่ : -ร้านค้า แพ้ โรงเหล้า
	- มิติกิจกรรม : -พุดคุย ถกเถียง อภิปรายอย่างมีเหตุผล
	- มิติดำเนินการเมือง : -เรื่องกฎหมาย การเมือง การปกครอง
	- มิติค่าน้ำที่ : -หาข้อสรุปเพื่อไปต่อรองกับผู้มีอำนาจ
	- มิติการเข้าถึง : -ทุกคนมีสิทธิเสนอความคิดเห็น
	- มิติบทบาทของสื่อมวลชน : -หนังสือพิมพ์ เผยแพร่ ตีพิมพ์ข้อสรุปหรือมติ
นามธรรม	บรรทัดฐานในอุดมคติ การสื่อสารแบบเปิดซึ่งจะนำไปสู่สังคมที่เสรี และเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง
	- การเข้าถึงอย่างถ้วนหน้า
	- ปลอดภัยจากการครอบงำ
	- ความเท่าเทียมกัน
	- โดยส่วนรวม
	- ข้อโต้เถียงอย่างมีเหตุผล
	- การพัฒนา

อย่างไรก็ดีจากการศึกษาประวัติศาสตร์ของ ฮาเบอร์มาส พบว่าภาวะถดถอยของพื้นที่สาธารณะ (public sphere) ในยุโรปตะวันตก ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 พื้นที่สาธารณะถูกกัดกร่อนและครอบงำด้วยสถานะการค้าและระบบทุนนิยมของสังคม ฮาเบอร์มาส กล่าวว่า “พื้นที่สาธารณะ public sphere ในสังคมการค้า (Commercialization) นั้นขึ้นอยู่กับว่าใครจะเป็นคนให้คำจำกัดความไว้เพียงใด” (มนทกานต์ ตปนียางกูร 2545: 16)

หลักการสำคัญของความเป็นพื้นที่สาธารณะอยู่ที่การเป็นพื้นที่ที่อิสระ ปลอดภัยจากการครอบงำจากรัฐ และระบบตลาด เป็นพื้นที่ของคนหลากหลาย มีการติดต่อกันสม่ำเสมอ ผู้เข้าร่วมเข้าร่วมในฐานะที่เป็นพลเมืองมากกว่าผู้บริโภค โดยมีจิตสำนึกสาธารณะร่วมกัน มีการพุดคุยเรื่องสาธารณะ (public dialogue)

จากแนวคิดและหลักการของพื้นที่สาธารณะตามแนวคิดของฮาเบอร์มาส พบว่า หัวใจของการกำเนิดขึ้นและดำรงอยู่ของพื้นที่สาธารณะ ก็คือ การติดต่อสื่อสารระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ดังนั้นช่องทางแห่งการสื่อสารสาธารณะหรือ ตัวสื่อสาธารณะ (Public media) ที่เปิดกว้าง และเป็นอิสระปราศจากการครอบงำของฝ่ายใดๆ และไม่เข้าไปเพื่อการค้าหรือธุรกิจ เพราะยึดประชาชน

เป็นศูนย์กลางในฐานะพลเมือง (Citizen) ไม่ใช่ผู้บริโภค (Consumer) จึงเป็นหนึ่งในพื้นที่สาธารณะสำหรับประชาชนได้เข้ามาร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องสาธารณะเป็นสำคัญ

2. แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง

2.1 ความหมายของการสื่อสารทางการเมือง

เดนต์ัน และ วูดวาร์ด (Denton and Woodward อ้างใน ฌ็องกานต์ กูถนรงค์ 2550: 22) ให้ความหมายของคำว่า การสื่อสารทางการเมือง คือ การสนทนา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างบริสุทธิ์เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ (อย่างเช่น รายได้ ภาษีอากร) อำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการ (อำนาจในทางตุลาการ, นิติบัญญัติ และบริหาร) และการให้คุณให้โทษอย่างใดอย่างหนึ่งตามอำนาจหน้าที่นั้นๆ

แชฟฟี (Chaffee อ้างใน บุนทรিকা เจียงเพ็ชร 2543: 23) กล่าวถึงการสื่อสารทางการเมืองว่า มีลักษณะเป็นระบบของการแพร่ข่าวสารทางการเมืองไปยังสมาชิกของระบบราชการเมือง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองเป็นแบบแผนหรือกระบวนการเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองระหว่างสมาชิกกับหน่วยต่างๆ ในระบบการเมือง โดยข่าวสารทางการเมืองนั้น Chaffee หมายความว่า ความรู้ (Knowledge) ของสมาชิกในระบบการเมือง เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวใดๆ (Any Change) ในสภาวะของระบบ ในแง่ของการใช้อำนาจหน้าที่หรืออำนาจรัฐ (the Authoritative) แบ่งสรรสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม (Allocation of Value)

พฤทธิสาม ชุมพล (2540) กล่าวถึงการสื่อสารทางการเมือง คือ กระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทรรศนะ และความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ในทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองจึงนับเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง และทำให้บุคคลสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมการเมืองนั้น

ลัดดาวัลย์ อินทรจักร (2544: 101) กล่าวว่า การสื่อสารทางการเมือง ประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 2 ฝ่าย ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารและรับสาร กล่าวคือ

ผู้ส่งสาร คือ แหล่งข่าว เช่น รัฐ กลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมือง กลุ่มพลังประชาชนและสื่อมวลชน

ผู้รับสาร คือ ประชาชนที่เป็นผู้รับข้อมูลข่าวสาร บางกรณีสื่อมวลชนเป็นเพียงช่องทางในการเสนอข่าวสารที่แหล่งข่าวเสนอให้ แต่หลายกรณีที่สื่อมวลชนสามารถเป็นผู้ส่งข่าวสาร

2.2 ความสำคัญและบทบาทของการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งนี้เพราะสามารถเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นหรือทัศนคติของบุคคลตลอดจนอาจทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและแบบแผนแห่งความเป็นอยู่ในสังคมได้ ในทำนองเดียวกันการสื่อสารทางการเมืองเองก็เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาทางการเมืองของระบบการเมืองด้วยเช่นกัน กล่าวคือ การสื่อสารทางการเมืองจะทำให้ประชาชนได้รับรู้ และเรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ ทางการเมือง เมื่อประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในทางการเมือง ก็อาจจะก่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญและจำเป็นของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบการเมือง จะทำให้รัฐบาลสามารถรับรู้ถึงความต้องการของประชาชน และสามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนได้อย่างถ้วนทั่ว

นอกจากนี้ พาย (Lucian W. Pye อ้างใน ฌัฐกานต์ ภูถนรงค์ 2550: 26) ได้พิจารณาบทบาทของการสื่อสารในการพัฒนาทางการเมือง โดยแบ่งสังคมออกเป็น 3 แบบ

1. สังคมโบราณ (Traditional Society) คือ เป็นสังคมซึ่งระบบการเมืองยังไม่พัฒนา อาจเป็นระบบหัวหน้าเผ่า (Tribal Leader) หรือเจ้าผู้ครองนครหรือราชาธิปไตย หรือคณาธิปไตย ซึ่งคงรูปไม่แน่นอน ในสังคมเช่นนี้การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปตามระดับสถานะทางการเมือง ซึ่งกำหนดแน่นอนตายตัว การถ่ายทอดข่าวสารและความคิดเห็นไปในทางเดียว คือ จากเบื้องบน (ผู้ครองอำนาจในแผ่นดิน) ลงมาสู่ประชาชน ไม่มีการถ่ายทอดย้อนกลับจากประชาชนไปสู่ผู้กุมอำนาจ ในการปกครองในสังคมแบบนี้ การสื่อสารมวลชนยังไม่กำเนิดขึ้น เพราะมวลชน (Mass) ยังไม่มีสิทธิมีเสียงในทางการเมือง มวลชนมีหน้าที่เพียงรับฟังคำสั่งแถลงการณ์หรือคำชี้แจงจากรัฐบาลเท่านั้น

2. สังคมสมัยใหม่ (Modern Society) ในสังคมเช่นนี้ อำนาจทางการเมืองกระจายออกไปสังคมประกอบด้วยกลุ่มชนซึ่งมุ่งปกป้องรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของตนเอง อำนาจทางการเมืองอาจเปลี่ยนแปลงได้โดยสันติ การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปในลักษณะทิศทางที่สวนกัน คือ ข่าวสารและความคิดเห็นถูกถ่ายทอดจากผู้กุมอำนาจทางการเมืองมาสู่มวลชน และจากมวลชนย้อนกลับ (Feedback) ขึ้นไปสู่เบื้องบนอีกครั้งหนึ่ง ในสังคมเช่นนี้ การสื่อสารมวลชนเป็นสิ่งสำคัญทางการเมืองเพราะเป็นสื่อถ่ายทอดข่าวสาร และเป็นตลาดเสรีของความคิดเห็น

3. สังคมซึ่งกำลังเปลี่ยนรูป (Transitional Society) เป็นสังคมซึ่งอยู่ในระดับระหว่างสังคมโบราณและสังคมสมัยใหม่ คือ สังคมที่กำลังพัฒนาจากสังคมโบราณแต่ยังไม่บรรลุถึงความสำเร็จที่จะเป็นสังคมสมัยใหม่อย่างแท้จริง แต่มวลชนเริ่มมีสิทธิมีเสียงในทางการเมือง

(Political Participation) ในสังคมเช่นนี้ กลุ่มชนที่สำคัญ คือ ผู้นำสมัยใหม่ซึ่งอาจเป็นผู้ได้รับการศึกษาดี ตระหนักในภาวะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผู้นำสมัยใหม่เหล่านี้เป็นพลังสำคัญในสังคมแบบนี้ เพราะเป็นผู้ผลักดันมวลชนรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น กลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา ในสังคมซึ่งกำลังเปลี่ยนรูป การสื่อสารมวลชนเริ่มฟักตัวเกิดขึ้นจะเน้นการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน อาจไม่สมบูรณ์เช่นในสังคมสมัยใหม่ คือ ยังไม่มีการถ่ายทอดสวนทิศทางระหว่างผู้มีอำนาจกับมวลชนอย่างแท้จริง บทบาทของสื่อมวลชนในสังคมเช่นนี้ มักจะไปในรูปที่ผู้นำจะเป็นผู้ชี้ทางให้ประชาชนเข้าใจในสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคม สำหรับสื่อมวลชนนั้นมีการหน้าที่เป็นพิเศษ คือ เป็นผู้นำและผู้สอนให้เข้าใจในบทบาททางการเมืองของตน

2.3 ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง

เสถียร เขยประทับ (2540: 142-155) กล่าวถึง ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองสามารถสรุปได้ 4 ช่องทางคือ

1. องค์กร

ช่องทางการสื่อสารที่เป็นองค์กร ประกอบด้วย สถาบันทางการเมืองต่างๆ เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ ระบบราชการ หรือกลุ่มมวลชนอื่น ที่จะเชื่อมประชาชนเข้ากับผู้นำได้ ซึ่งองค์กรอาจมีโครงสร้างที่ถาวรหรือกึ่งถาวรก็ได้ และไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่ติดต่อกัน

2. กลุ่ม

ช่องทางการสื่อสารที่เป็นกลุ่มจะมีลักษณะ โครงการที่ถาวร แต่มีความเป็นสถาบันและความสามารถในการแพร่กระจายน้อยกว่าองค์กร เช่น กลุ่มแม่บ้านทหารบก กลุ่มสมาคมศิษย์เก่า กลุ่มเพื่อน เป็นต้น นอกจากนี้ การสื่อสารภายในกลุ่มยังเป็นแหล่งของการแลกเปลี่ยนข่าวสารความคิด ตลอดจนอิทธิพลซึ่งทำให้ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองเกือบทุกชนิด ตั้งแต่ระดับต่ำสุดจนถึงสูงสุด

3. การแสดงและรวบรวมผลประโยชน์

ช่องทางการสื่อสารโดยการแสดงและรวบรวมผลประโยชน์ จะใช้เฉพาะบางเวลาบางกรณีหรือเหตุการณ์ที่เหมาะสม การแสดงและรวบรวมผลประโยชน์ อาจเป็นการสื่อสารโดยการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง การแสดงประชามติ การเดินขบวนต่อต้าน การประท้วง เป็นต้น

4. สื่อมวลชน

ในปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่จะได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร การทำงานของระบบการเมืองจากสื่อมวลชน สื่อมวลชนเป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร โดยที่สื่อมวลชนสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากได้ในเวลาอันรวดเร็ว สามารถให้ความรู้และข่าวสารได้ดี และสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติพื้นฐานของกลุ่มคนได้ สื่อมวลชนทำให้ข่าวสาร

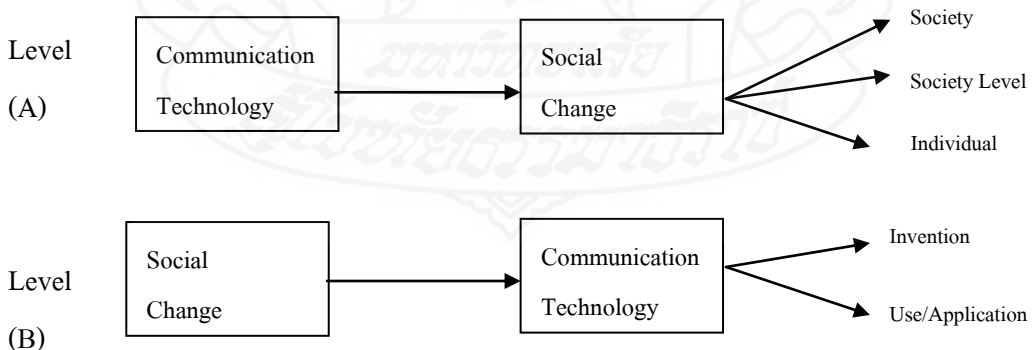
กระจายไปได้มากกว่า ไกลกว่า และเร็วกว่าช่องทางการสื่อสารแบบอื่น สื่อมวลชนทำหน้าที่เชื่อมต่อเครือข่ายการสื่อสารและช่วยให้มีการขยายเครือข่ายใหม่ๆ ในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลนั้นๆ

3. แนวคิดเรื่องเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด (Communication Technology Determinism)

กลุ่มทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technology Determinism) จัดเป็นทฤษฎีจากปีกหนึ่งของนักวิชาการกลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy) ซึ่งสนใจวิเคราะห์พลังในการผลิตในส่วนของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและเมื่อนำมาประยุกต์เข้ากับแวดวงการสื่อสารมวลชน ก็จะหมายถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารทั้งหลาย (Communication Technology)

สำนักโตรอนโต (The Toronto School) เป็นกลุ่มวิชาการที่ให้ความสนใจกับปัจจัยพลังทางการผลิตหรือเทคโนโลยีต่างๆ ที่เข้ามากำหนดเงื่อนไขการทำงานของ “สื่อ” ต่างๆ โดยนักวิชาการกลุ่มนี้มีความเชื่อว่าความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในเทคโนโลยีมีผลในการกำหนดความเปลี่ยนแปลงในโลกของ “สื่อ” และจะนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในสังคมโดยรวมหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การปฏิวัติเทคโนโลยีจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของ “สื่อ” ในการสื่อสารรวมทั้งการปฏิวัติในสังคมโดยรวม (สมสุข หินวิมาน 2548: 257)

แนวทางการศึกษาเทคโนโลยีการสื่อสารกับสังคมนั้นสามารถพิจารณาได้ใน 2 มุมมอง ดังแสดงในภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 แนวทางการศึกษาเทคโนโลยีการสื่อสารกับสังคม

ที่มา: กาญจนนา แก้วเทพ (2547)

ภาพที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

จากภาพที่ 2.1 แสดงให้เห็นแนวคิดตามแบบจำลอง (A) ซึ่งจะตั้งคำถามว่าเมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไปจะสร้างผลกระทบอะไรให้เกิดขึ้นในระดับสังคม ระดับสถาบันและระดับปัจเจกบุคคลบ้าง ซึ่งแนวคิดนี้เป็นรากฐานของกลุ่ม Technological Determinism โดยแท้ เนื่องจากเชื่อว่าเทคโนโลยีเป็นสาเหตุหลัก (Prime Mover) ในการขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับส่วนอื่นๆ

ส่วนแนวคิดตามแบบจำลอง (B) นั้นจะตั้งคำถามในทางกลับกันว่าภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอะไรบ้างที่จะเป็นตัวกำเนิดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีรูปแบบต่างๆ ซึ่งแนวคิดนี้มองว่าเงื่อนไขทางสังคมจะเป็นสาเหตุหลัก ส่วนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนั้นกลับกลายเป็นผลลัพธ์ ทั้งนี้หากแยกขั้นตอนของการพัฒนาทางเทคโนโลยีออกเป็น 2 จังหวะกล่าวคือ ขั้นตอนของการประดิษฐ์ ค้นคว้าทดลอง ซึ่งมักจะเป็นงานของนักวิทยาศาสตร์หรือกลุ่มผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ กับขั้นตอนของการนำเอาผลงานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในสังคม ซึ่งทั้งสองขั้นตอนนี้ต่างถูกกำหนดมาจากความจำเป็น ความต้องการและกฎระเบียบของสังคม

ยกตัวอย่างเช่น ในสังคมที่มีอากาศหนาวขม่อมเป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดการคิดค้นเทคโนโลยีที่จะสร้างความอบอุ่นให้กับผู้คน ส่วนขั้นตอนของการนำมาประยุกต์ใช้นั้นจะเห็นตัวอย่างได้ชัดเจนจากกรณีของสังคมจีนโบราณที่ได้ค้นพบวิธีการทำระเบิดด้วยดินประสิวมาเป็นเวลานานแล้ว อย่างไรก็ตามได้มีการยับยั้งเรื่องของการนำมาใช้ในสังคมหรือการค้นคว้าพัฒนาการต่อไป เนื่องจากสังคมมีความเห็นว่าเทคโนโลยีดังกล่าวนี้จะเป็นมหันตภัยต่อสันติสุขของมนุษย์ เป็นต้น

แมคควอล (McQuail, 1994) ได้ทำการประมวลคุณลักษณะเด่นของทฤษฎีเทคโนโลยีสื่อสารเป็นตัวกำหนด ดังนี้

- 1) เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นพื้นฐานของทุกสังคม
- 2) เทคโนโลยีแต่ละชนิดก็จะเหมาะสมกับรูปแบบโครงสร้างทางสังคม
- 3) ขั้นตอนของการผลิต และการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารจะเป็นตัวนำไปเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
- 4) การปฏิบัติเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการสื่อสารในแต่ละครั้งจะทำให้เกิดการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามมาเสมอ

4. แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง

4.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

แมคคอสกี้ (Herbert Mc Closky, 1968) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำโดยความสมัครใจของสมาชิกในสังคมเพื่อมีส่วนร่วมในการทางการเมือง กล่าวคือ การคัดเลือกผู้ปกครอง และการกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งโดยตรงหรือทางอ้อม เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การชุมนุมทางการเมือง การติดต่อกับสมาชิกผู้แทนราษฎร การช่วยเหลือ หรือ สนับสนุนด้านการเงินแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถพิจารณาได้จากการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ การช่วยเหลือทางการเงินการรณรงค์ในการหาเสียง การร่วมฟังการปราศรัยของพรรคการเมือง

จันทนา สุทธิจารี (2544: 410) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ เป็นการกระทำที่ต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในเมือง การปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ กล่าวคือ เป็นการมีส่วนร่วมที่แสดงพฤติกรรมในทางการเมืองการปกครองของประชาชนเพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนให้มากที่สุด เป็นไปตามสิทธิที่มีระบบการเมืองและกฎหมายรองรับ แต่ลักษณะของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมตามสิทธิของประชาชนอาจขยายผลเป็นความรุนแรงทางการเมือง ซึ่งผิดกฎหมายได้ เป็นไปตามความสมัครใจของประชาชน แต่ความสมัครใจอาจเกิดจากความไม่รู้ไม่เข้าใจหรือสำคัญผิดในข้อเท็จจริงของสถานการณ์ทางการเมือง เนื่องจากถูกชักจูงด้วยวิธีการต่างๆ จากผู้หวังผลประโยชน์

4.2 รูปแบบการมีส่วนร่วม

อัลมอนด์ และ เพาเวล (Almond and Powell, 1976) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ

1. Conventional Forms
2. Unconventional Forms

โดยแต่ละรูปแบบยังจำแนกออกเป็นแบบย่อยๆ ดังนี้คือ

Conventional Forms

1. การออกเสียงเลือกตั้ง
2. การพุดจาปรึกษาเรื่องการเมือง

3. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
4. การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ
5. การติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่การเมือง

Unconventional Forms

1. การยื่นข้อเรียกร้อง
2. การเดินขบวน
3. การเข้าประจัญหน้ากัน
4. การละเมิดกฎระเบียบของสังคม
5. การใช้ความรุนแรงทางการเมือง
6. สงครามกองโจรและการปฏิวัติ

สำหรับนักวิชาการของไทย บุญเรือง บูรภัคดี (2529) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการและการมีส่วนร่วมแบบไม่เป็นทางการ คล้ายคลึงกับของ Almond และ Powell โดยยึดถือการยอมรับของสังคมทั่วไป หรือประเทศต่างๆ ทั่วโลกเป็นเกณฑ์

1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ

เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นที่ยอมรับ และนำมาใช้กันโดยทั่วไปในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่

(1) การใช้สิทธิและเสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชน การเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายของชุมชน สังคม และประเทศชาติ การแสดงออกซึ่งความต้องการของประชาชนในเรื่องต่างๆ ซึ่งอาจจะทำได้หลายทาง เช่น การอภิปราย การเขียน และการพิมพ์ เป็นต้น ถือได้ว่าเป็นรูปแบบที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการบริหารงานของรัฐบาลในสมัยปัจจุบัน

(2) การรวมกลุ่ม อาจเป็นการรวมกลุ่มของผู้ที่มีผลประโยชน์อย่างเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ บางกลุ่มอาจมีวัตถุประสงค์เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของสาธารณชนทั่วไป ซึ่งก็ถือได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองตนเองทั้งสิ้น

(3) การจัดตั้งและการเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความคิดเห็นทางการเมืองตรงกัน และมีความต้องการจะจัดให้มีการบริหารประเทศให้เป็นไปตามอุดมการณ์และแนวทางปฏิบัติที่กำหนดได้ ระบบพรรคการเมืองถือว่าเป็นองค์การทางการเมืองที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยเฉพาะ

และเป็นองค์กรที่ประชาชนสามารถร่วมจัดตั้งขึ้นได้โดยตรง เพื่อความมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีบทบาททางการเมืองอย่างแท้จริง

(4) การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ถือเป็นหน้าที่ของประชาชนในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยตามหลักการของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึงประชาชนต้องการให้ผู้ใดเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน หรือทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการรักษาผลประโยชน์ของปวงชน

(5) การช่วยรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งมักมีขึ้นเฉพาะในระบอบที่มีการเลือกตั้ง เพราะประชาชนผู้ใดก็ตามที่เป็นสมาชิกหรือให้การสนับสนุนพรรคการเมืองใด ก็ย่อมช่วยรณรงค์หาเสียงช่วยพรรคนั้นๆ เพราะต้องการให้พรรคได้รับเสียงข้างมากจะได้จัดตั้งรัฐบาล เพื่อจะนำนโยบายพรรคมาใช้เป็นนโยบายในการบริหารประเทศ

(6) การลอบบี้นักการเมือง การที่ประชาชนพูดชักชวนและพูดจูงใจนักการเมืองให้กระทำหรือไม่กระทำในสิ่งที่ตนต้องการจะให้บังเกิดขึ้น ซึ่งส่วนมากจะเป็นวิธีที่ประชาชนกระทำเพื่อรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ

เป็นรูปแบบที่ไม่เป็นที่ยอมรับในบางสังคม และไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมได้โดยตรง แต่ก็มีความสำคัญไม่น้อยในการพัฒนาระบบการเมืองการปกครอง ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 4 แบบ คือ

(1) การเดินขบวนประท้วง เป็นการรวมตัวของประชาชนเพื่อเดินขบวนประท้วงเพื่อแสดงออกถึงการไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของรัฐบาล ถือเป็น การแสดงออกซึ่งพลังของประชาชน และมีบทบาทต่อการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองของประเทศไม่น้อยไปกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบอื่นๆ

(2) การก่อความวุ่นวายทางการเมือง การก่อความวุ่นวายทางการเมืองส่วนมากมักจะเกิดเพราะมีการปลุกระดมกลุ่มพลังต่างๆ เช่น กลุ่มนิสิตนักศึกษา กลุ่มสหภาพแรงงาน กลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น โดยส่วนมากจะยกเอาข้อบกพร่องของรัฐบาลขึ้นมาเป็นสาเหตุ ซึ่งเมื่อมีการปลุกระดมก็ย่อมมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการต่อต้านการกระทำของรัฐบาลในรูปแบบต่างๆ เช่น การประท้วงนัดหยุดงาน การงดการให้ความร่วมมือกับรัฐบาล เป็นต้น ซึ่งจะมีผลเสียหายต่อด้านเศรษฐกิจและอื่นๆ จึงจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องหามาตรการมาแก้ไขปัญหามา เพื่อให้สามารถบริหารประเทศไปได้

(3) การใช้ความรุนแรงทำร้ายร่างกายและทรัพย์สิน วิธีการแบบนี้เป็นการก่อวินาศกรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น การลอบวางระเบิดสถานที่สำคัญ การข่มขู่เพื่อให้ประชาชนเกิด

ความหวาดกลัว เป็นวิธีการที่คนส่วนใหญ่ของประเทศไม่เห็นด้วย แต่เป็นผลกระทบต่อรัฐบาลที่จะต้องดำเนินการในเรื่องนั้นๆ หรืออย่างน้อยก็หันมาสนใจปัญหาและหาทางแก้ไข

(4) การปฏิวัติ เป็นวิธีการรุนแรงและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองและโครงสร้างของสังคมอย่างรวดเร็ว การมีส่วนร่วมประเภทนี้ถือว่ามีความรุนแรงมากกว่าการมีส่วนร่วมใดๆ ทั้งหมด

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัทมาธิษั โขรัมย์ (2547) ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะประชาธิปไตยในการสื่อสารผ่านกระดานสนทนา” พบว่า วัตถุประสงค์หลักในการใช้งานกระดานสนทนาของผู้ใช้คือ 1) การใช้เพื่อแสวงหาความรู้ 2) เพื่อการสื่อสาร 3) เพื่อผ่อนคลาย ในด้านการรับรู้ต่อกระดานสนทนาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการนิยามกระดานสนทนาว่าเป็นพื้นที่สื่อสารที่แสดงออกตามที่ต้องการสูงสุด รองลงมาคือ พื้นที่ติดตามสถานการณ์ข่าวสาร ซึ่งเป็นการรับรู้ต่อกระดานสนทนาในลักษณะของสื่อใหม่ การรับรู้ในด้านต่อๆ มาเป็นการรับรู้ต่อความหมายของกระดานสนทนาในการเป็นพื้นที่ที่มีประโยชน์ ในขณะที่การรับรู้ต่อกระดานสนทนาในอันดับท้ายๆ เป็นการรับรู้ความหมายของกระดานสนทนาที่เกิดจากปัญหาผู้ใช้ คือ การรับรู้ต่อความหมายของกระดานสนทนาในการเป็นพื้นที่มีวามสนทนา วิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่น สร้างความขัดแย้ง

สำหรับการประเมินประสิทธิภาพของกระดานสนทนาในการช่วยบรรเทาสังคมประชาธิปไตยนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้ต่อประสิทธิภาพของสื่อกระดานสนทนาว่ามีศักยภาพเพียงพอ ส่วนข้อมูลข่าวสารในกระดานสนทนา กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่ามีประสิทธิภาพมากแต่ไม่ถึงขั้นการนำไปใช้ช่วยส่งเสริมสังคมประชาธิปไตยได้ และรับรู้ต่อปัญหาด้านผู้ใช้อาจเป็นอุปสรรคที่ทำให้กระดานสนทนาไม่สามารถพัฒนาสังคมประชาธิปไตยได้อย่างเต็มที่

ส่วนพฤติกรรมการใช้กระดานสนทนา พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ประเมินพฤติกรรมการใช้กระดานสนทนาของตนในด้านบวกซึ่งสอดคล้องกับการสื่อสารอย่างเป็นประชาธิปไตย

ยุทธพร อิศรชัย (2544) ศึกษา “อินเทอร์เน็ตกับการเมืองไทย” พบว่า สื่ออินเทอร์เน็ตถูกใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 ประชาชนส่วนใหญ่มีการติดตามข่าวสารการเมืองทั่วไป และข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากสื่ออินเทอร์เน็ตทำให้ประชาชนสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ หรือโปรแกรมสนทนาต่างๆ ได้ แต่กลับพบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตช่วยสร้างการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองให้กับคนบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการศึกษา อาชีพ และรายได้

ณัฐกานต์ กุลณรงค์ (2550) ศึกษา “การสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ” พบว่า อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบบการเมืองอย่างสูง โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดการต่อต้านรัฐบาลทักษิณกลุ่มทางสังคม รวมถึงประชาชนต่างใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองทั้งจากกลุ่มที่สนับสนุนและคัดค้านรัฐบาลทักษิณ โดยมีรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองผ่านเว็บไซต์ (Web Site) กระดานสนทนา (Web Board) และเว็บบล็อก (Blog) ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว คือ สื่อมวลชนกระแสหลัก (โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์) ถูกควบคุมการนำเสนอข่าวสาร และการแทรกแซงการทำงานจากรัฐบาล ทำให้สื่อมวลชนกระแสหลักนำเสนอข่าวการเมืองด้านเดียว คือ ข่าวสาร หรือความคิดเห็นที่มาจากรัฐบาล หรือจากกลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาลเท่านั้น, การขยายตัวของสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต, การเติบโตของสื่อทางเลือก และคุณสมบัติของสื่ออินเทอร์เน็ต ที่เอื้อต่อสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ความสามารถในการสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพที่สำคัญคือ อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองที่เอื้อต่อการสื่อสารทางการเมืองแบบสองทาง (Two-ways Communication) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังพบว่า อินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับการสื่อสารทางการเมืองแห่งใหม่นอกเหนือจากการรวมตัวบนท้องถนน และตามสถานที่สำคัญ ในช่วงการเกิดการต่อต้านรัฐบาลทักษิณพื้นที่สาธารณะบนอินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร, การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้พื้นที่บนกระดานสนทนาในเว็บไซต์ต่างๆ ทำให้ความคิดเห็นบนพื้นที่กระดานสนทนาเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลาย นำไปสู่การปะทะกันของวาทกรรมทางการเมือง และมีแนวโน้มว่าจะคงบทบาทสำคัญต่อการเมืองไทยต่อไป ทั้งด้านการสื่อสารทางการเมือง การเป็นพื้นที่สาธารณะ การเคลื่อนไหวทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบใหม่ ตลอดจนการให้บริการของภาครัฐแก่ประชาชนโดยผ่านทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และเป็นการขยายตัวทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรัฐบาลในการดำเนินนโยบายด้านอินเทอร์เน็ต และการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ และเท่าเทียมกัน

บัณฑิต จำรูญวงศ์สกุล(2550) ศึกษาเรื่อง “การกำกับดูแลและแทรกแซงกระดานสนทนาทางการเมืองหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” พบว่า หลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ภาครัฐมีการดูแลและแทรกแซงกระดานสนทนาทางการเมือง โดยผ่านทาง

กฎหมาย 2 ฉบับ ได้แก่ คำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ฉบับที่ 5 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 รวมถึงใช้กลไกของรัฐที่มีอยู่ในการควบคุม ซึ่งก็คือกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งนี้ยังพบว่าภาครัฐใช้วิธีกำกับดูแลกระดานสนทนาทางารเมือง ทั้งรูปแบบการแจ้งผู้ดูแลเว็บไซต์ให้ลบกระทู้หรือข้อความ การแจ้งผู้ให้บริการ Web Hosting ให้นำเว็บไซต์ที่มีปัญหาออกจาก IP การแจ้งผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) ให้ดำเนินการปิดกั้น และการปิดกั้นที่เกิดเว็ของบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) ข้อมูลจากการศึกษาข้างแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างจุดยืนของเว็บไซต์กับมาตรการที่ภาครัฐนำมาใช้ในการกำกับดูแล โดยใช้มาตรการปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีท่าทีต่อต้านภาครัฐ ขณะที่ไม่มีท่าทีกำกับดูแลเว็บไซต์ที่มีท่าทีสนับสนุนภาครัฐแต่อย่างใด ขณะเดียวกันภายใต้บริบทของสภาวะการณ์รัฐประหาร ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปทัสถานหรือนโยบายขององค์กร ค่านิยมส่วนตัว รวมถึงอำนาจรัฐและปัจจัยทางการเมือง ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการตัดสินใจคัดเลือกกระทู้หรือข้อความของเว็บมาสเตอร์ โดยปัจจัยทั้งสามจะส่งผลต่อการตัดสินใจของเว็บมาสเตอร์แต่ละรายแตกต่างกันไป นอกจากนี้ ภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตและภาคประชาสังคมมีความคิดเห็นรวมถึงข้อเสนอแนะให้ภาครัฐกำหนดกรอบนโยบายในการกำกับดูแลเว็บไซต์ที่ชัดเจน และเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามาดำเนินการกำกับดูแลกันเองมากขึ้น

รัตนาวลี เกียรตินิยมศักดิ์ (2543) ศึกษาเรื่อง “มณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ กรณีศึกษา www.pantip.com และ www.sanook.com” พบว่า ลักษณะในมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์นั้น เป็นเวทีเสวนาทางวัฒนธรรมที่มีประเด็นตามความสนใจของผู้ใช้งานและยังมีลักษณะเป็นชุมชนเสมือนที่เกิดขึ้นขนานกับโลกแห่งความจริงลักษณะการมีส่วนร่วมเป็นการปฏิสัมพันธ์กับเครื่องคอมพิวเตอร์ หน้าที่ในมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ คือช่องทางให้ผู้ใช้งานมีส่วนร่วมในหน้าที่ดังต่อไปนี้ การให้ข้อมูลสาธารณะ การสอดส่องดูแลสภาพแวดล้อม การกระตุ้นเร้าและผลักดันเพื่อพัฒนาผลประโยชน์แห่งชาติ การสร้างสายสัมพันธ์ การให้ความบันเทิง และช่องทางการสื่อสารต้องห้าม ทั้งนี้ผู้ใช้งานยังใช้มณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ เพื่อประโยชน์และความพึงพอใจในการตอบสนองความต้องการส่วนตัวอีกด้วย

6. ข้อมูลทั่วไป

6.1 ความหมายและลักษณะของการสื่อสารผ่านกระดานสนทนา

กระดานสนทนา (Web board) หมายถึง พื้นที่สำหรับการสื่อสารระหว่างกลุ่มคนบนระบบอินเทอร์เน็ต โดยไม่ต้องออนไลน์พร้อมกัน มีลักษณะเป็นกระดานสนทนาที่เปิดโอกาสให้ใช้งานเข้ามาอ่านข้อมูลข่าวสารต่างๆ และสามารถร่วมตั้งประเด็นเพื่ออภิปรายหรือถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยการใช้สื่อสารผ่านกระดานสนทนาเป็นการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ (Computer-Mediated Communication) ที่สื่อสารแบบไม่พร้อมกัน (Asynchronous Communication) มีลักษณะเป็นเวทีสาธารณะที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตได้ทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวต่างๆ รวมทั้งร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีเกี่ยวกับเรื่องราวที่สนใจด้วยการทิ้งข้อความกลับไปกลับมา (เพ็ญพรรณ รัวโชติกุล 2544)

ลักษณะการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ของกระดานสนทนาทำให้พฤติกรรมการสื่อสารของผู้ใช้แตกต่างไปจากการสื่อสารแบบเผชิญหน้า ทั้งนี้เนื่องจากบริบทภายในคอมพิวเตอร์ที่ทำให้ผู้ใช้สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เป็นสถานะที่ผู้ใช้สามารถแสดงออกทางความคิดได้โดยไม่มีบทบาททางสังคมมาควบคุมหรือกีดกันการแสดงพฤติกรรมสื่อสาร เพราะกระดานสนทนาเป็นสังคมที่ไม่แบ่งแยกชนชั้นและลดระดับความแตกต่างทางสังคมระหว่างผู้สื่อสารทำให้ทุกคนที่เข้ามาพบปะมีสถานะเท่าเทียมและสามารถแสดงความคิดเห็นได้เสรีเท่ากัน อีกทั้งการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ยังเอื้อให้ผู้ใช้กระดานสนทนาสามารถปิดบังชื่อจริง ปกปิดชื่อเสียงหรือใช้นามแฝงในการสนทนาได้ ทำให้ผู้สนทนามีความกล้าที่จะแสดงความรู้สึกตามที่ตนต้องการโดยไม่ต้องกลัวว่าใครจะรู้ และอาจมีการปลอมตัวเปลี่ยนตัวตนไปตามต้องการ (ดารินทร์ สวัสดิ์เสวี 2545)

การไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ในการสื่อสารเป็นอีกลักษณะหนึ่งที่ทำให้พฤติกรรมการสื่อสารในกระดานสนทนาเปลี่ยนไปจากการสื่อสารแบบเผชิญหน้า เพราะเมื่อข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่หายไป ความสะดวกสบายและความสามารถในการสื่อสารย่อมมีมากขึ้น ผู้สื่อสารสามารถพูดคุยได้ตลอดเวลาตามต้องการโดยไม่ต้องรอความพร้อมจากคู่สนทนา และเนื่องจากการสื่อสารผ่านกระดานสนทนาเป็นการสื่อสารสองทางไม่พร้อมกัน มีการโต้ตอบและสลับบทบาทระหว่างการเป็นผู้รับสารและผู้ส่งสาร แต่ผู้สื่อสารอาจไม่ได้สื่อสารในเวลาเดียวกัน เพราะการสื่อสารเป็นการทิ้งข้อความไปมา เมื่อผู้สนทนาคนใดต้องการตอบก็จะทิ้งข้อความไว้ ซึ่งด้วยรูปแบบการสื่อสารที่ไม่พร้อมกันนี้ผู้รับสารจึงมีเวลาพิจารณาและตัดสินใจก่อนตอบกลับ

ในด้านข้อมูลข่าวสาร ผู้ใช้กระดานสนทนาสามารถเลือกรับข้อมูลข่าวสารตามที่ต้องการได้ (Information Pull) เพราะลักษณะของอินเทอร์เน็ตเปิดโอกาสให้ผู้สื่อสารสามารถเลือกและรับข้อมูลตามความสนใจและต้องการได้ โดยผู้สื่อสารเลือกอ่านกระทู้ที่ตนสนใจและอาจมีปฏิสัมพันธ์ (interact) เพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมได้

การสื่อสารผ่านกระดานสนทนาจึงนับว่าเป็นการสื่อสารที่มีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยสูงกว่าการสื่อสารแบบอื่น เพราะเป็นการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมสนทนาได้แสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาต่อประเด็นต่างๆ ผู้ใช้มีอิสระในการแสดงความคิดเห็นถึงมีอิสระในการรับส่งข้อมูลตามต้องการโดยไม่ผ่านตัวกรองเช่น สื่อหรือผู้มีอำนาจ ซึ่งเป็นลักษณะที่ทำให้กระดานสนทนาสามารถช่วยส่งเสริมประชาธิปไตยได้ (Liberty, 1999 อ้างใน ปัทมาธิ์ โชรรัมย์ 2547: 7)

นอกจากลักษณะการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ที่ทำให้การสื่อสารแตกต่างไปจากการสื่อสารแบบเผชิญหน้าแล้ว การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ยังทำให้เกิดชุมชนใหม่ที่เรียกว่าชุมชนเสมือน (Virtual community) ที่รวมตัวกันเพราะความสนใจและมีเป้าหมายตรงกันมากกว่ารวมตัวกันเพราะอยู่ใกล้กันเหมือนแต่ก่อน ทำให้ผู้คนที่ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดในโลกหากสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ก็สามารถเข้าร่วมสนทนาสื่อสารเป็นสมาชิกในชุมชนร่วมกันได้ การรวมตัวกันของผู้ใช้กระดานสนทนาเป็นลักษณะสภาพาแฟเสมือนที่ผู้ใช้มาร่วมพูดคุยวิพากษ์วิจารณ์เรื่องต่างๆ อย่างเสรี ผู้ใช้แต่ละคนนำข่าวสารและความคิดเห็นมาแสดงไว้ที่เวทีกลาง เปิดโอกาสให้คนอื่นเข้ามาอ่านและโต้ตอบ ซึ่งกระดานสนทนานับเป็นมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ที่ผู้ใช้สามารถสื่อสารแสดงความคิดเห็นได้อย่างไม่มีข้อจำกัด ผู้ใช้ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ไม่ถูกแบ่งชนชั้น ฐานะ และอำนาจ (รัตนาวดี เกียรตินิยมศักดิ์ 2543)

6.2 ความเป็นมาและการเข้าถึงกระดานสนทนาการเมือง

6.2.1 เว็บไซต์ www.pantip.com

1) ความเป็นมา

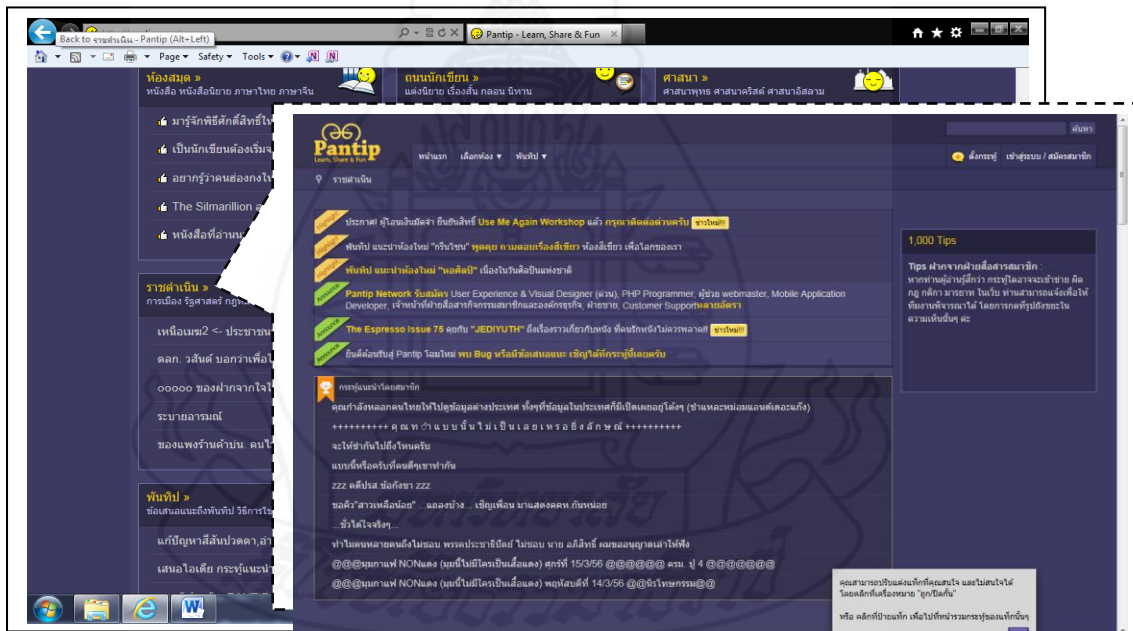
พันทิปดอตคอม (pantip.com หรือนิยมเรียกย่อว่า พันทิป) เป็นเว็บไซต์ไทยที่ให้บริการกระดานสนทนา ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับแห่งหนึ่ง มีห้องสนทนาครอบคลุมแทบทุกหัวข้อที่ตั้งแต่เรื่อง คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์ วิทยาศาสตร์ การเมือง ความรู้ กีฬา บันเทิง

เว็บไซต์พันทิปดอตคอม ก่อตั้งโดยนายวันฉัตร ผดุงรัตน์ โดยแรกเริ่มเพื่อจุดประสงค์ในการทำหนังสือแม่กกาซีนคอมพิวเตอร์ออนไลน์โดยนำชื่อมาจากห้างพันธุ์ทิพย์

ซึ่งเป็นแหล่งรวมการคำคอมพิวเตอร์ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจผิดว่าเป็นเว็บไซต์ของทางห้าง แต่ผลตอบรับจากผู้เยี่ยมชมกลับชื่นชอบที่จะใช้กระดานข่าวสาธารณะในการออกความคิดเห็นในด้านต่างๆ มากกว่ารูปแบบเม็กกาซีน จึงทำให้พื้นที่บดคอมพิวเตอร์เปลี่ยนเป้าหมายทางธุรกิจเป็นการดำเนินงานทางด้านกระดานข่าว และเลี่ยงการสะกดเป็น พื้นที่ โดยหารายได้จากการโฆษณาเป็นหลัก และขยายรูปแบบการทำงานเป็นกระดานข่าวเป็นหมวดต่างๆ สำหรับชื่อพื้นที่นั้น ไม่มีความหมายในภาษาไทยแต่อย่างใด แต่เป็นแค่การใช้คำพ้องเสียงกับชื่อห้างดังกล่าว รวมถึงแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า 1,000tips ได้ พื้นที่ถือเป็นเว็บไซต์รุ่นแรกๆ ของประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จ และยังคงดำเนินการมาจนทุกวันนี้

2) การเข้าถึงพื้นที่

เว็บไซต์ www.pantip.com ใช้ชื่อกระดานสนทนาการเมืองชื่อ “ห้องราชดำเนิน” โดยปรากฏชื่อและรูปภาพห้องอยู่บริเวณส่วนกลางของหน้าแรกในเว็บไซต์ www.pantip.com หรือผ่าน URL : <http://pantip.com/forum/rajdumnern> ดังแสดงในภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 การเข้าถึงกระดานสนทนาการเมืองห้อง “ราชดำเนิน” ในเว็บไซต์ www.pantip.com

6.2.2 เว็บไซต์ www.manager.co.th

1) ความเป็นมา

หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ก่อตั้งเมื่อวันพุธที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2533 โดย สนธิ ลิ้มทองกุล เริ่มมีชื่อเสียงโดดเด่น ในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 หลังการ

ปราบปรามประชาชน ที่ชุมนุมต่อต้านรัฐบาล พล.อ.สุจินดา คราประยูร ขณะที่สื่อโทรทัศน์ในประเทศ ถูกควบคุมการเสนอข่าวโดยรัฐบาล และไม่รายงานการสูญเสียชีวิตของประชาชน ต่อมา มีการตรวจสอบ และควบคุมการเสนอข่าว และภาพข่าว ที่ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์อย่างเข้มงวด อย่างไรก็ตาม ผู้จัดการรายวัน ร่วมกับหนังสือพิมพ์อื่น เช่น เดอะเนชั่น กรุงเทพธุรกิจ และ แนวหน้า ตีพิมพ์ภาพข่าวการปราบปรามประชาชน นอกจากนั้น ยังมีการตีพิมพ์หนังสือพิมพ์ผู้จัดการฉบับพิเศษ แจกฟรีไปทั่วกรุงเทพมหานคร เพื่อรายงานข่าวการชุมนุมบนถนนราชดำเนิน จนถูกรัฐบาล ดำเนินคดี และสั่งปิดเป็นเวลาสองวัน

อย่างไรก็ตาม วิกฤตการณ์ทางการเงินในเอเชีย พ.ศ. 2540 ก็ทำให้เครือผู้จัดการประสบปัญหาทางการเงินอย่างรุนแรง และในที่สุด ธนาคารหลายแห่งก็ฟ้องล้มละลาย และศาลได้ตัดสินให้สนธิเป็นบุคคลล้มละลาย ในช่วงปี พ.ศ. 2544 โดยผู้จัดการรายวัน มีชื่อเสียงโดดเด่นจากคอลัมน์ข่าวปนคน คนปนข่าว ของเซียงเส้าหลง ซึ่งเป็นนามปากกาของสนธิ, คอลัมน์ค้นปาก โดยนามปากกาซ้อเจ็ด และหนังสือพิมพ์ล้อเลียนผู้จัดกวน ทั้งนี้ หลังจากสนธิเริ่มจัดรายการ เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร เมื่อปี พ.ศ. 2548 ซึ่งพัฒนาไปเป็นพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2549 นั้น ผู้จัดการรายวัน ก็ได้แปรสภาพไปเป็นกระบอกเสียงของรายการฯ และกลุ่มพันธมิตรฯ ร่วมกับสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมเอเอสทีวี ชองนิวส์วัน

เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 ศาลล้มละลายกลางพิจารณาเห็นสมควรให้ บริษัท แมเนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) เจ้าของหนังสือพิมพ์และนิตยสารในเครือผู้จัดการ มีสภาพล้มละลาย เนื่องจากมีหนี้สินกว่า 4,726 ล้านบาท จึงมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินของบริษัดังกล่าว โดยเด็ดขาด ซึ่งชื่อหนังสือพิมพ์และนิตยสารในเครือทั้งหมด ก็ถือเป็นทรัพย์สินของบริษัฯ ตามกฎหมายเช่นกัน จึงไม่สามารถออกหนังสือพิมพ์และนิตยสาร โดยใช้ชื่อเดิมอีกต่อไป

หลังจากใช้ชื่อเดิมไม่ได้อีกต่อไป ทีมงานกองบรรณาธิการชุดเดิมของผู้จัดการรายวัน ยังคงปฏิบัติงานตามปกติ และยังคงพยายามออกหนังสือพิมพ์อย่างต่อเนื่อง โดยเปลี่ยนไปใช้ชื่อใหม่ที่คล้ายคลึงกับชื่อเดิม ซึ่งอาจเข้าข่ายเป็นการลอกเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ทั้งนี้ ชื่อต่างๆ ที่ใช้ออกหนังสือพิมพ์ในแต่ละวัน มีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

- วันพุธที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 - ผู้จัดการ 2551 รายวัน โดยยังคงนับจำนวนปี และจำนวนฉบับ ต่อเนื่องจากหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันเดิม แต่ไม่มีบรรณลักษณ์ภายในฉบับ

- วันพฤหัสบดีที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 - สารจากเอเอสทีวี โดยทีมงานผู้จัดการ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า ไม่ปรากฏการนับปี และเลขฉบับบนหัวหนังสือ รวมถึงไม่มีบรรณลักษณะภายในฉบับอีกเช่นกัน

เมื่อวันศุกร์ที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 ทีมงานกองบรรณาธิการชุดเดิมของผู้จัดการรายวัน ออกหนังสือพิมพ์โดยใช้ชื่อว่า เอเอสทีวีผู้จัดการรายวัน โดยเริ่มระบุนับเลขปี และเลขฉบับบนหัวหนังสือ เป็นฉบับปฐมฤกษ์ มีราคาจำหน่าย 20 บาท โดยในเบื้องต้นระบุในบรรณลักษณะว่า บริษัท เอเอสทีวี (ประเทศไทย) จำกัด เป็นเจ้าของ ปัจจุบันได้เปลี่ยนมาเป็น บริษัท เอเอสทีวีผู้จัดการ จำกัด

เอเอสทีวีผู้จัดการออนไลน์ เป็นหนึ่งในเว็บไซต์ข่าว ที่ได้รับความนิยมอย่างมากจากคนไทย ทั้งในและต่างประเทศ เพราะมีการรายงานข่าวและบทความที่รวดเร็ว ตลอด 24 ชั่วโมง จุดเด่นของเอเอสทีวีผู้จัดการฉบับออนไลน์ คือการให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ทุกส่วน โดยไม่จำเป็นต้องสมัครสมาชิก หรือมีค่าบริการ เนื้อหาในฉบับออนไลน์เกือบทั้งหมด เป็นเนื้อหาเดียวกับฉบับที่ตีพิมพ์ วันศุกร์ที่ 28 พ.ย. 2551 เว็บไซต์ได้เปลี่ยนโลโก้เว็บไซต์ใหม่ให้เหมือนกับหนังสือพิมพ์

ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549 จากการจัดอันดับโดย อเล็กซา ผู้จัดการออนไลน์ เป็นเว็บไซต์ข่าว ที่ผู้ใช้จากประเทศไทย เข้าชมมากที่สุด เป็นอันดับที่ 1 และ เป็นอันดับ 10 จากเว็บไซต์ รวมทุกประเภท และ จากการจัดอันดับโดย ทรูอิตส์ เป็นเว็บไซต์ข่าว ที่มีผู้เข้าชมมากที่สุด เป็นอันดับ 1 ของประเทศไทย และ มากเป็นอันดับ 3 หากรวมทุกประเภท แต่ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2551 จากการจัดอันดับโดย ทรูอิตส์ ที่มีผู้เข้าชมมากที่สุด เป็นอันดับ 1 ของประเทศไทย และ มากเป็นอันดับ 4 หากรวมทุกประเภท ตกลง 1 อันดับ จากเดิมอันดับ 3

2) การเข้าถึงพื้นที่

เว็บไซต์ www.manager.co.th ใช้ชื่อกระดานสนทนาการเมืองอยู่ภายใต้ชื่อหัวข้อ “การเมือง” โดยปรากฏอยู่ในเมนูด้านซ้ายของหน้าแรกในเว็บไซต์ หรือผ่าน URL : <http://www.manager.co.th/mwebboard/listWebboard.aspx?MBrowse=9> ดังแสดงในภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 การเข้าถึงหน้ากระดานสนทนาการเมืองในเว็บไซด์ www.manager.co.th

ที่มา: <http://th.wikipedia.org>

6.2.3 เว็บไซต์ www.prachathai.com

1) ความเป็นมา

หนังสือพิมพ์อิสระบนเว็บไซต์ประเทศไทย เกิดขึ้นจากการก่อตั้งของคณะบุคคลซึ่งประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภา, นักกิจกรรมสังคม, นักวิชาการด้านสื่อมวลชน และสื่อมวลชน โดยมาจากการริเริ่มของจอห์น อิงภากรณ์ สมาชิกวุฒิสภา โดยความคิดเรื่องการทำหนังสือพิมพ์เกิดขึ้นนานแล้ว ถ้าถามว่ามีเหตุการณ์อะไรที่เป็นแรงผลักดันให้สนใจที่จะทำสื่อ เป็นเหตุการณ์ชัดเจนๆ ไม่มี แต่เป็นความรู้สึกจากสถานการณ์ภาพรวมว่าสื่อมวลชนบ้านเราไม่เป็นอิสระ โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ บรรยากาศของสื่อมันกลับไปคล้ายยุคเผด็จการทหาร จนกระทั่งประมาณเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2546 จอห์น อิงภากรณ์ ได้เดินทางไปประชุมที่ประเทศฟิลิปปินส์แล้วเห็นการทำสื่ออิสระที่มินดาเนา ที่ชื่อมินดานิวส์ <http://www.mindanews.com> จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะทำอย่างจริงจัง เมื่อได้เห็นสื่ออินเทอร์เน็ตของมินดาเนาที่คล้ายความคิดที่มีอยู่เดิม จอห์น อิงภากรณ์จึงเริ่มติดต่อประสานไปยังบุคคลต่างๆ เพื่อประชุมปรึกษาถึงการจัดทำหนังสือพิมพ์บนอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย การประชุมครั้งแรกเกิดขึ้นในเดือนพฤศจิกายนนั่นเอง และประชุมต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเพื่อค้นหาแนวทางที่ชัดเจน, หาบรรณาธิการและทีมงาน รวมทั้งจัดหาทุนในการดำเนินการ

1 พฤษภาคม 2547 จึงได้จดทะเบียนจัดตั้งคณะบุคคลร่วมดำเนินโครงการวารสารข่าว ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อการศึกษาและสุขภาพของชุมชน โดยสาระสำคัญใน

ข้อตกลงการจัดตั้งคณะบุคคลระดับวัตถุประสงค์ของคณะบุคคลไว้ว่าเพื่อดำเนินการจัดทำเว็บไซต์วารสารข่าวและสารระบับเทิงสำหรับประชาชนทั่วไป ให้ได้มีมุมมองที่รอบด้านในการติดตามข่าวสาร และเป็นช่องทางการสื่อสารสำหรับประชาชนในทุกกระดับ โดยเป็นการดำเนินการแบบไม่แสวงผลกำไร โครงการวารสารข่าวทางอินเทอร์เน็ต เพื่อการศึกษาและสขภาวะของชุมชนเริ่มดำเนินงานอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2547

สามเดือนแรกของการดำเนินงานอย่างเป็นทางการ คือระหว่างเดือนมิถุนายน-สิงหาคม 2547 เป็นการเตรียมความพร้อมของทีมงานข่าว ฝึกฝนและทดลองการทำงานข่าวที่นำเสนอในเว็บไซต์รายวันด้วยอัตรากำลังคนที่ประกอบด้วยบรรณาธิการบริหาร 1 คน คือสมเกียรติ จันทรสีมา บรรณาธิการผู้เริ่มก่อตั้ง, นักข่าวที่มีประสบการณ์ 2 คน และนักข่าวใหม่ 3 คน พร้อมด้วยอาสาสมัครนักข่าวอีก 1 คน ประชาไทสามารถเผยแพร่ข่าวและสารระบับเทิงอย่างเป็นทางการผ่านทางเว็บไซต์ <http://www.prachatai.com> และหรือ <http://www.prachathai.com> ได้เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2547 และดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

สถานะทางกฎหมายขององค์กรหนังสือพิมพ์ประชาไทดำเนินงานในระยะแรก โดยการจดทะเบียนนิติบุคคลในนามคณะบุคคล ร่วมดำเนินโครงการวารสารข่าวทางอินเทอร์เน็ต เพื่อการศึกษาและสขภาวะของชุมชน และได้มีการดำเนินการจดทะเบียนมูลนิธิ ที่ดำเนินกิจกรรมสาธารณประโยชน์ไม่แสวงกำไรควบคู่ไปด้วย โดยจดทะเบียนมูลนิธิในชื่อ มูลนิธิสื่อเพื่อการศึกษาของชุมชน ตามทะเบียนเลขที่ กท 1409 เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2549

2) การเข้าถึงพื้นที่

ในเว็บไซต์ www.prachatai.com ใช้ชื่อกระดานสนทนาการเมืองในหัวข้อชื่อ “เศรษฐกิจ การเมือง” โดยปรากฏอยู่บริเวณส่วนบนของหน้าเว็บไซต์ หรือเข้าถึงผ่าน URL : <http://www.prachatai.com/politics> ดังแสดงในภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 การเข้าถึงหน้ากระดานสนทนาการเมืองในเว็บไซต์ www.prachatai.com

6.3 การดำเนินกิจกรรมในกระดานสนทนาการเมือง

กระดานสนทนาการเมืองเป็นการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์บนระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น มีลักษณะแตกต่างจากกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ตามแนวคิดของ เจอร์เกน ฮาเบอร์มาส (Jürgen Habermas) กล่าวคือ กิจกรรมในพื้นที่สาธารณะดังกล่าวมีลักษณะเป็นการพูดคุย ถกเถียง อภิปรายอย่างมีเหตุผล ในประเด็นสาธารณะที่สมาชิกในกลุ่มให้ความสนใจร่วมกัน ซึ่งเกิดขึ้นในเวลาและสถานที่เดียวกัน แต่ในกระดานสนทนาการเมือง การดำเนินกิจกรรม เป็นไปในลักษณะของการสื่อสาร โดยการพิมพ์ข้อความทิ้งไว้ในกระดานสนทนา ซึ่งไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ โดยการสื่อสารในลักษณะนี้ ถือได้ว่าเป็นการสื่อสารทางการเมืองรูปแบบหนึ่ง ที่กระดานสนทนาการเมืองมีบทบาทในการเป็นช่องทางสื่อสารในฐานะของ “สื่อมวลชน” ทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร สอดคล้องกับช่องทางสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบที่ 4 : สื่อมวลชน ดังปรากฏในเสถียร เชยประทีป(2540: 142-155)

ทั้งนี้กิจกรรมที่เกิดขึ้นในกระดานสนทนาการเมือง ผู้วิจัยได้จำแนกรูปแบบและลักษณะที่ปรากฏในบริบทต่างๆ ดังนี้

6.3.1 รูปแบบการดำเนินกิจกรรม

ปรากฏลักษณะการดำเนินกิจกรรมภายในกระดานสนทนาการเมืองอยู่ 3 รูปแบบ คือ 1) การตั้งกระทู้ 2) การอ่านกระทู้ 3) การแสดงความคิดเห็น ดังนี้

1) การตั้งกระทู้

เป็นการตั้งประเด็นหัวข้อ เพื่อนำเสนอข้อมูลและรายละเอียดซึ่งเจ้าของกระทู้ต้องการสื่อสารกับผู้ใช้งานในกระดานสนทนา โดยพบว่าเจ้าของกระทู้มีวัตถุประสงค์ในการตั้งกระทู้อยู่ 2 ลักษณะ คือ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้ใช้งาน และการเปิดประเด็นเพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกระดานสนทนา โดยการตั้งกระทู้ดังกล่าวมีที่มาจาก 3 แหล่ง ได้แก่

(1) *ผู้ใช้งานกระดานสนทนา*

คือบุคคลทั่วไปซึ่งสามารถตั้งหัวข้อกระทู้ในกระดานสนทนาได้ โดยลักษณะดังกล่าวพบได้ในกระดานสนทนาการเมืองของเว็บไซต์ www.manager.co.th

(2) *เว็บไซต์เจ้าของกระดานสนทนา*

โดยเว็บไซต์เจ้าของกระดานสนทนา เป็นผู้นำเสนอข้อมูลข่าวสาร, บทความ, บทวิเคราะห์ทางการเมือง โดยลักษณะดังกล่าวพบได้ในกระดานสนทนาการเมืองของเว็บไซต์ www.prachatai.com

(3) *สมาชิกของกระดานสนทนา*

คือบุคคลทั่วไปที่ได้ลงทะเบียนสมัครและได้รับการตอบรับการเป็นสมาชิกจากทางเว็บไซต์ ซึ่งจะได้รับสิทธิ์ในการตั้งหัวข้อกระทู้ในกระดานสนทนา โดยลักษณะดังกล่าวพบได้ในกระดานสนทนาการเมืองของเว็บไซต์ www.pantip.com

2) *การอ่านกระทู้*

เป็นการใช้พื้นที่เพื่ออ่านข้อมูล, ข่าวสาร, บทความ, ความคิดเห็นทางการเมืองที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนา โดยทั้ง 3 กระดานสนทนาเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานสามารถเลือกหัวข้อหรือกระทู้ที่ต้องการอ่านได้อย่างมีอิสระ โดยพบว่ามีเพียงเว็บไซต์ www.manager.co.th เท่านั้นที่มีการเก็บข้อมูลสถิติในการอ่านกระทู้ภายในกระดานสนทนา

3) *การแสดงความคิดเห็น*

เป็นการใช้พื้นที่เพื่อแสดงออกซึ่งความคิดเห็นต่อประเด็นหัวข้อหรือกระทู้ ที่ผู้ใช้งานมีความต้องการแสดงความคิดเห็น โดยพบว่าในเว็บไซต์ www.pantip.com ผู้ใช้งานต้องมีสถานะเป็นสมาชิกของเว็บไซต์ก่อนจึงจะได้สิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็นในกระดานสนทนาการเมือง ส่วนอีก 2 เว็บไซต์ผู้ใช้งานสามารถแสดงความคิดเห็นได้โดยปราศจากเงื่อนไขดังกล่าว

6.3.2 *การใช้งานกระดานสนทนาการเมือง*

จากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในกระดานสนทนาการเมือง แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบเป็นทางการ โดยถือว่าเป็นรูปแบบที่ได้รับการยอมรับ และนำมาใช้กันโดยทั่วไปในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นที่ Almond and Powell (1976, อ้างใน นพดล ปันดี, 2552 : 17) มีการจำแนกไว้เป็น 2 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมแบบเป็นทางการ และการมีส่วนร่วมแบบไม่เป็น

ทางการ โดยผู้วิจัยพบจำนวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้งานกระดานสนทนาการเมือง
จำแนกตามรูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นในกระดานสนทนาการเมืองดังปรากฏรายละเอียดในตาราง 2.1

ตารางที่ 2.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านกิจกรรมที่เกิดขึ้นในกระดานสนทนาการเมือง

กระดานสนทนา	รูปแบบกิจกรรม		
	การเมือง	การตั้งกระทู้	การอ่าน
www.pantip.com	มากกว่า 100 กระทู้ ต่อ 1 วัน	ไม่สามารถระบุได้	มากกว่า 10 ความ คิดเห็นต่อ 1 กระทู้
www.manager.co.th	น้อยกว่า 10 กระทู้ ต่อ 1 วัน	มากกว่า 100 ครั้ง ต่อ 1 กระทู้	น้อยกว่า 10 ความ คิดเห็นต่อ 1 กระทู้
www.prachatai.com	น้อยกว่า 10 เรื่อง ต่อ 1 วัน	ไม่สามารถระบุได้	น้อยกว่า 10 ความ คิดเห็นต่อ 1 เรื่อง

จากข้อมูลในตาราง 2.1 แสดงให้เห็นถึงจำนวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ผ่านกิจกรรมที่เกิดขึ้นในกระดานสนทนาการเมือง ซึ่งพบว่า กระดานสนทนาการเมืองของเว็บไซต์
www.pantip.com มีจำนวนผู้ใช้งานมากกว่า 2 กระดานสนทนาที่เหลือ ซึ่งแสดงถึงระดับความนิยม
และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีความต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา

6.3 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นถือเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกติการะหว่าง
ประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งให้การรับรองและคุ้มครองไว้ในฐานะสิทธิ
ขั้นพื้นฐาน และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับ เพราะเสรีภาพในการ
แสดงความคิดเห็นสะท้อนถึงธรรมาภิบาลและความเป็นประชาธิปไตยของประเทศหรือองค์กร
นั้นๆ เพราะผู้ปกครองที่เปิดใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชน หรือ
คนในองค์กรทั้งด้านบวกและด้านลบแล้ว ย่อมเป็นโอกาสในการนำไปปรับปรุงประเทศ องค์กร
และตนเองให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 45 “บุคคล
ย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อ
ความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตาม
บทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ

ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน”

มาตรา 56 “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะ ในครอบครองของหน่วยราชการ”

มาตรา 57 “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว”

รวมถึงกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองซึ่งให้การรับรองและคุ้มครองไว้ในฐานะสิทธิขั้นพื้นฐาน อาทิ “บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภท โดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ทั้งนี้ไม่ว่าด้วยวาจาเป็นลายลักษณ์อักษรหรือการตีพิมพ์ ในรูปของศิลปะ หรือโดยอาศัยสื่อประการอื่นตามที่ตนเลือก”

หน่วยงานภาครัฐ และนักการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้าราชการถือเป็นบุคคลสาธารณะ (Public figure) กล่าวคือเป็นบุคคลที่ให้บริการสาธารณะหรือเกี่ยวข้องกับประชาชนในฐานะที่เป็นข้าราชการประจำ เช่น ข้าราชการฝ่ายปกครอง ข้าราชการทหาร ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการตุลาการ ข้าราชการครู หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สังกัดส่วนราชการต่างๆ เพราะนโยบายหรือการปฏิบัติงานของเขากระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยทั่วไป การเป็นองค์กรและบุคคลสาธารณะประชาชนย่อมมีสิทธิที่จะวิพากษ์วิจารณ์โดยชอบตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด และหน่วยงาน/บุคคลก็มีสิทธิอันชอบธรรมที่จะชี้แจงให้ผู้แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์นั้นรับทราบข้อเท็จจริงตามที่เห็นสมควร

แต่การแสดงความคิดเห็นใดๆ ก็พึงระวังให้การแสดงความคิดเห็นเป็นไปโดยชอบตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองซึ่งให้การรับรองและคุ้มครองไว้ในฐานะสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยคำนึงว่าความคิดเห็น ที่แสดงออกไปนั้น โดยเฉพาะที่แสดงผ่านทางเว็บไซต์ควรควรงดเว้น การใช้คำหยาบคาย ส่อเสียด คูหมิ่น กล่าวหาให้ร้าย สร้างความแตกแยก หรือกระทบถึงสถาบันอันเป็นที่เคารพ (ทศพนธ์ นรทัศน์ 2553)

6.4 ความมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นในกระดานสนทนาการเมือง

คารินทร์ สวัสดิ์เสวี (2545) ได้อธิบายว่า “ด้วยลักษณะการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ของกระดานสนทนาทำให้พฤติกรรมการสื่อสารของผู้ใช้แตกต่างไปจากการสื่อสารแบบเผชิญหน้า ทั้งนี้เนื่องจากบริบทภายในคอมพิวเตอร์ที่ทำให้ผู้ใช้สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่าง

อิสระ เป็นสถานะที่ผู้ใช้สามารถแสดงออกทางความคิดได้โดยไม่มีบทบาททางสังคมมาควบคุมหรือกีดกันการแสดงพฤติกรรมสื่อสาร เพราะกระดานสนทนาเป็นสังคมที่ไม่แบ่งแยกชนชั้นและลดระดับความแตกต่างทางสังคมระหว่างผู้สื่อสารทำให้ทุกคนที่เข้ามาพบปะมีสถานะเท่าเทียมและสามารถแสดงความคิดเห็นได้เสรีเท่ากัน อีกทั้งการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ยังเอื้อให้ผู้ใช้กระดานสนทนาสามารถปิดบังชื่อจริง ปกปิดชื่อเสียงหรือใช้นามแฝงในการสนทนาได้ ทำให้ผู้สนทนามีความกล้าที่จะแสดงความรู้สึกร่วมที่ตนต้องการ โดยไม่ต้องกลัวว่าใครจะรู้ และอาจมีการปลอมตัวเปลี่ยนตัวตนไปตามต้องการ”

เป็นที่น่าสังเกตว่าถึงแม้ทุกคนจะมีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ แต่ในสภาพการใช้งานจริง ทุกความคิดเห็นที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนาด้านผ่านการกลั่นกรองเบื้องต้นจากเว็บไซต์เจ้าของกระดานสนทนา โดยปรากฏเงื่อนไขในการกลั่นกรอง อาทิเช่น กฎระเบียบการใช้งาน การใช้ระบบกรองคำเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้คำที่ไม่เหมาะสม ระบบแจ้งผู้ดูแลระบบให้ลบข้อมูลที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

นอกจากนี้เจ้าของความคิดเห็นยังต้องมีความระมัดระวัง และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ในลักษณะความผิดและบทลงโทษ ดังนี้

มาตรา 14 ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้

- (1) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอมไม่ว่าทั้งหมด หรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น หรือประชาชน
- (2) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน
- (3) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา
- (4) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ ที่มีลักษณะอันลามก และข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้
- (5) เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (1) (2) (3) หรือ (4) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

6.6 การแสดงตัวตนในกระดานสนทนาการเมือง

ในพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ซึ่งมีที่ตั้งเป็นสถานที่จริง การพบปะ พูดคุยของสมาชิก แสดงให้เห็นถึงการมีตัวตนของบุคคลผ่านการรับรู้ถึงลักษณะส่วนบุคคล และสถานภาพทางสังคมของสมาชิก ต่างจากในกระดานสนทนาการเมืองที่มีการแสดงตัวตนในลักษณะของการ

ใช้คำหรือนามแฝง แทนตัวตนของผู้ใช้งาน เนื่องจากการสื่อสารที่ไม่ต้องเผชิญหน้ากัน จึงเอื้อให้เกิดการปกปิดตัวตนที่แท้จริง ดังปรากฏใน คารินทร์ สวัสดิ์เสวี (2545) ว่า “การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์เอื้อให้ผู้ใช้กระดานสนทนาสามารถปิดบังชื่อจริง ปกปิดชื่อเสียงหรือใช้นามแฝงในการสนทนา ทำให้ผู้สนทนามีความกล้าที่จะแสดงความรู้สึกตามที่ตนต้องการโดยไม่ต้องกลัวว่าใครจะรู้ และอาจมีการปลอมตัวเปลี่ยนตัวตนไปตามต้องการ” ดังปรากฏตัวอย่างในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ตัวอย่างการตั้งชื่อเพื่อแสดงตัวตนในกระดานสนทนาการเมือง

กระดานสนทนาการเมือง	ตัวอย่างการตั้งชื่อเพื่อแสดงตัวตนในกระดานสนทนา
www.pantip.com	จุงมือกันเดิน อเวรา โหนตุ jar_007 pockz แก้วดี โฟโต้แมน007 พลอยแสนสวย แกงไทย ม่วงคัน ลูกเมืองชล saicnx ก้อนหินสีชมพู ตระกองขวัญ หงษ์หิมะ ก๊อต29 แมวน้ำสีน้ำเงิน มารร้ายววน้อย คนพิจิตร หนูมเทคนิค
www.manager.co.th	บุญ มาริสา ให้เกียรติคนอื่นอีก 25 ล้านคนบ้าง พิษญา วรจักร ลำดวนเทพ สันดอนซุดได้ สันดานซุดยาก เฮสโน โอเค โคลาโคล่า วัน อยู่ทำไม คนไทยอดคน ไม่ต้องเชื่อผมก็ได้ อยากรู้ 14 ต.ค. พรม.คอยวาวี เหมือนอีกหลายเรื่อง จัดให้ อายิ่ง...แปะ ตัดตู้ เซ็ง
www.prachatai.com	ไพร่ ไม่ยอมเป็นทาส เลขท้ายสามตัว...112 จันท์แสงนวล นื่อง xxx, เสรีนิยม ของของบ๊อ กมอสดี กูเองแหละ ประเทศไทยแลนด์ ammonia อิสระชน แปลก issariyo Py ฟ้าจรคติน รอยต่อ Maximus ทันสมัย ภูไท ณ ภูพาน ลมพัดลมเพ คนบ้านนอก

6.7 หลักการและเหตุผลในการใช้อำนาจรัฐ

จากรายงานสถานการณ์ การควบคุมและปิดกั้นสื่อออนไลน์ด้วยการอ้างกฎหมายและแนวนโยบายแห่งรัฐไทย 2553 สรุปได้ว่า

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 45 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัย อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้ การห้าม

หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น เสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็น ทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใดๆ เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง การให้นำข่าวหรือ บทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น จะกระทำมิได้ เว้นแต่ จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย การให้เงินหรือทรัพย์สิน อื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชนรัฐจะกระทำมิได้”

การดำเนินการของรัฐเพื่อจำกัดและควบคุมสิทธิเสรีภาพ ตามมาตรา 45 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รับรองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไม่ว่าด้วยวิธีการใดๆ และสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน รวมทั้งให้ความคุ้มครองการนำเสนอข่าวสารของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนไว้อย่างชัดเจน บทคุ้มครองในที่นี้หมายรวมทั้งสื่อดั้งเดิม (สื่อกระแสหลัก) และสื่อทางเลือกรูปแบบใหม่ แต่ภายใต้ระบอบการปกครองโดยกฎหมาย (นิติรัฐ) การใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลจำต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตตามที่กฎหมายกำหนดเสมอ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า แม้แต่ในรัฐธรรมนูญเองก็บัญญัติให้อำนาจกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อจำกัดหรือควบคุมการใช้สิทธิเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวได้ ทั้งนี้ด้วยเหตุผล 4 ประการ คือ

- 1) เพื่อความมั่นคงแห่งรัฐ
- 2) เพื่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน
- 3) เพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น
- 4) เพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

อย่างไรก็ตาม แม้ในฐานะผู้ใช้อำนาจปกครอง รัฐจะสามารถตรากฎหมายหรือใช้มาตรการอื่นใดเพื่อจัดการดูแลรวมทั้งกลั่นกรองหรือควบคุมสิทธิเสรีภาพได้ แต่การตรากฎหมายหรือการใช้มาตรการเหล่านั้นก็ต้องเป็นไปเพียงเท่าที่จำเป็น และจะกระทบสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ รวมทั้งต้องบังคับใช้อย่างเสมอหน้าเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ

6.8 กลไกในการใช้อำนาจของรัฐ

จากผลการวิจัยเรื่อง “การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต” โดย พิรงรอง รามสูต ธรรมนันท์ และนิธิมา คณานธินันท์ (2547) พบว่าเป็นกลไกที่มีบทบาทสำคัญและมีผลกระทบในระดับสูงต่อกระดานสนทนาการเมือง ดังนี้

- 1) กฎหมาย มาตรการ บทลงโทษ (legal sanction)
- 2) การปิดกั้นและกลั่นกรองเนื้อหา (blocking and filtering system)

กฎหมาย มาตรการ บทลงโทษ (legal sanction)

การบังคับใช้กฎหมายเพื่อกำกับดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต อาจจะอาศัยกฎหมายที่มีอยู่แล้ว และมีความเกี่ยวข้องซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กันได้ เช่น กฎหมายสื่อสารมวลชน กฎหมายว่าด้วยการเผยแพร่เนื้อหาที่เป็นอันตราย(ภาพลามกอนาจาร) กฎหมายพิทักษ์คุ้มครองเด็ก หรืออาจอาศัยการร่างและออกกฎหมายฉบับใหม่ขึ้นโดยตรง เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

การปิดกั้นและกลั่นกรองเนื้อหา (blocking and filtering system)

การปิดกั้นและกลั่นกรองเนื้อหาโดยภาครัฐในลักษณะนี้เป็นวิธีที่ใช้กันมากในประเทศที่มีลักษณะการปกครองแบบอำนาจนิยม และมีการควบคุมสื่อสารมวลชนอย่างเข้มข้น การปิดกั้นมักจะทำในระดับเครือข่ายใหญ่ เช่น ระดับ gateway หรือ node ของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในประเทศ ซึ่งในลักษณะดังกล่าวมักจะเป็นผลจากนโยบายหรือมาตรการของภาครัฐ

ในประเทศไทย หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตคือ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือที่เรียกกันจนติดปากว่า “กระทรวงไอซีที (MICT)” ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบภาระงานดังกล่าวต่อจากศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา หลังการถ่ายโอนความรับผิดชอบดังกล่าวแล้ว ภาครัฐมีแนวโน้มที่จะใช้นโยบายในการปิดกั้น หรือใช้มาตรการทางกฎหมายมากกว่า เน้นการให้ความรู้และความตระหนักดังเช่นในอดีตที่ผ่านมา

หลักฐานที่ทำให้คำกล่าวข้างต้นเห็นเด่นชัดเป็นรูปธรรมก็คือ การจัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตที่มีชื่อว่า “คณะกรรมการสืบสวน ป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ (Cyber-inspector)” ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือหลักในการตรวจสอบดูแลเนื้อหาที่มีความเสี่ยงต่างๆ บนอินเทอร์เน็ต และอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตต่างๆ โดยหน่วยงานนี้จะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะปิดกั้นเว็บไซต์อะไรบ้าง หน่วยงานดังกล่าวได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2546 และในปี พ.ศ. 2548 ได้เปลี่ยนชื่อหน่วยงานมาเป็น “กลุ่มงานตรวจสอบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ”

Human Rights Watch กล่าวถึงการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตของรัฐบาลไทยในช่วงหลังเหตุการณ์รัฐประหารว่า

“การเซ็นเซอร์อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยเป็นภาระของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(MICT) และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยความร่วมมือจากบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นผู้ให้บริการ gateway ในประเทศไทย โดยหลังจากเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 กระทรวงไอซีทีได้จัดให้มี

เจ้าหน้าที่เฝ้าระวังตลอด 24 ชั่วโมง (around-the-clock watchers) เพื่อจับตาการกระทำผิดโดยการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ การกระทำที่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศ การบ่อนทำลายความสงบเรียบร้อยในสังคม และสิ่งลามกอนาจาร

ในการเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่กระทรวงไอซีที และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แจกจ่ายรายชื่อเว็บไซต์ทั้งในและต่างประเทศให้กับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต(ISPs) ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์เหล่านั้น

นอกจากนี้ กระทรวงไอซีที ยังขอความร่วมมือไปยังผู้ให้บริการแม่ข่ายที่จัดเก็บข้อมูลของเว็บไซต์ต่างๆ (proxy servers) อย่าง Google Thailand และ Google.com ให้ปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ที่อยู่ในรายชื่อบัญชีดำของรัฐบาล ด้วยวิธีการกั้นกรองคำสำคัญ (keyword) ที่ใช้ในการค้นหา (search)”

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การเมืองในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนาการเมือง และการวิจัยเอกสาร เพื่อศึกษากระดานสนทนาการเมือง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือเว็บไซต์ที่เปิดให้บริการกระดานสนทนาการเมือง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวกับการเมืองไทย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

คือ กระดานสนทนาการเมืองบนเว็บไซต์ จำนวน 3 กระดานสนทนา ได้แก่

- 1) กระดานสนทนาการเมืองของเว็บไซต์ www.pantip.com
- 2) กระดานสนทนาการเมืองของเว็บไซต์ www.manager.co.th
- 3) กระดานสนทนาการเมืองของเว็บไซต์ www.prachatai.com

ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากเว็บไซต์ที่เปิดให้แสดงความคิดเห็นทางการเมือง และเคยได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของรัฐ

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

2.1 การค้นคว้าวิจัยเอกสาร (documentary research) จาก หนังสือ งานวิจัยและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นการศึกษาจากข้อมูลเอกสารที่มีอยู่แล้ว เพื่อตอบคำถามในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ความหมายและลักษณะของการสื่อสารผ่านกระดานสนทนา
- 2) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
- 3) หลักการและเหตุผลในการใช้อำนาจรัฐ

- 4) กลไกการใช้อำนาจของรัฐ
- 5) การดำเนินการของรัฐ

2.2 การวิจัยภาคสนาม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนาการเมือง ของเว็บไซต์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบคำถามในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ความเป็นมาและการเข้าถึงกระดานสนทนาการเมือง
- 2) ลักษณะการเมืองที่ปรากฏในกระดานสนทนาการเมือง
- 3) การดำเนินกิจกรรมในกระดานสนทนาการเมือง
- 4) ลักษณะความเป็นพื้นที่สาธารณะของกระดานสนทนาการเมือง
- 5) ความสัมพันธ์ของกระดานสนทนากับการเมืองไทย
- 6) กระดานสนทนากับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม
- 7) ผู้แสดงความคิดเห็น
- 8) ความคิดเห็นทางการเมือง
- 9) การใช้อำนาจรัฐ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จำแนกข้อมูลเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาทิเช่น หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Data) คือตัวผู้วิจัย ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์ และทำการบันทึกข้อมูลสภาพพื้นที่และการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในกระดานสนทนาการเมืองของเว็บไซต์กลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์การเมืองในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) จากข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสังเกตการณ์ข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนาการเมือง และข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ เพื่อตอบคำถามการวิจัยในแต่ละข้อ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎี มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์แบบพรรณนา

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาการเมืองในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2555 ถึง วันที่ 31 มีนาคม 2556 ผู้วิจัยใช้แนวคิดพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) เป็นกรอบแนวคิดหลักในการวิเคราะห์ ร่วมกับแนวคิดการสื่อสารทางการเมือง เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด และการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของการพรรณนา และจำแนกผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำแนกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

ตอนที่ 2 การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

ตอนที่ 3 การใช้อำนาจรัฐในการกำกับดูแลพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

ตอนที่ 1 สภาพพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

1. ลักษณะความเป็นพื้นที่สาธารณะของกระดานสนทนาการเมือง

จากการศึกษาแนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) และใช้เป็นกรอบในการศึกษาทำให้ผู้วิจัยพบลักษณะที่แสดงถึงความเป็นพื้นที่สาธารณะของกระดานสนทนาการเมือง ดังนี้

1.1 การเป็นพื้นที่เปิด

พื้นที่เปิด คือ พื้นที่ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนโดยทั่วไปสามารถเข้าถึงพื้นที่เพื่อดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพื้นที่ได้โดยอิสระ โดยลักษณะดังกล่าวมักปรากฏอยู่ในพื้นที่สาธารณะโดยทั่วไป ซึ่งเป็นเวทีของพลเมืองที่จะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะต่างๆ ของชุมชนหรือสังคมนั้นๆ ในกระดานสนทนาการเมืองปรากฏลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นพื้นที่เปิด ได้แก่

1) การเข้าถึงพื้นที่

ทุกคนสามารถเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างสะดวก โดยไม่ปรากฏข้อจำกัดหรือลักษณะการปิดกั้นการเข้าถึงพื้นที่จากลักษณะส่วนบุคคลของผู้ใช้งาน อาทิเช่น เพศ การศึกษา ศาสนา

สถานภาพทางสังคม เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากการสื่อสารผ่านกระดานสนทนาการเมือง มีลักษณะเป็นการสื่อสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์ที่ไม่มีการเผชิญหน้าระหว่างบุคคล ทำให้ไม่ทราบถึงตัวตนที่แท้จริงของผู้ใช้งาน ประกอบกับที่ตั้งของกระดานสนทนาการเมืองซึ่งอยู่บนระบบอินเทอร์เน็ต จึงเป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้งานได้เข้าถึงพื้นที่ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

2) การมีอิสระในการใช้งาน

ผู้ใช้งานทุกคนสามารถเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ในกระดานสนทนาได้อย่างอิสระ ได้แก่

(1) ความมีอิสระในการตั้งกระทู้ ที่สามารถนำเสนอได้อย่างอิสระในด้านเนื้อหาและการจำกัดจำนวนหัวข้อ

(2) ความมีอิสระในการอ่านข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนา โดยทุกคนสามารถเลือกอ่านข้อมูลที่ปรากฏอยู่ได้ตามความสนใจอย่างไม่มีข้อจำกัด

(3) ความมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น โดยทุกคนที่เข้าถึงกระดานสนทนาการเมืองสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ไม่ข้อจำกัดในด้านจำนวน และเนื้อหาของข้อความที่ต้องการแสดงความคิดเห็น

1.2 การพูดคุยเรื่องสาธารณะ

การพูดคุยเรื่องสาธารณะ คือ การพูดคุยในเรื่องหรือประเด็นที่เป็นส่วนรวม มีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งในกระดานสนทนาการเมืองเนื่องจากการสื่อสารแบบไม่เผชิญหน้ากัน ทำให้การพูดคุยในกระดานสนทนาการเมืองเป็นลักษณะของการพิมพ์ข้อความทิ้งไว้เพื่อโต้ตอบกันไปมา โดยลักษณะที่แสดงถึงการพูดคุยเรื่องสาธารณะปรากฏให้เห็นผ่านการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นข่าวสาร บทความ กระทู้การเมือง ที่มีการนำเสนอในกระดานสนทนา โดยมีประเด็นที่ได้รับความนิยมและมักถูกนำมาเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างต่อเนื่องแทบทุกวัน ได้แก่ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การเมือง และการบริหารงานของรัฐ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ตัวอย่างประเด็นการพูดคุยเรื่องสาธารณะในกระดานสนทนาการเมือง

กระดานสนทนาการเมือง	ตัวอย่างประเด็นการพูดคุยเรื่องสาธารณะในกระดานสนทนาการเมือง
www.pantip.com	<ul style="list-style-type: none"> - จำนำข้าวถึงแตก - ทำไมประเทศไทย มีจังหวัดกรุงเทพที่เดียวที่เลือกตั้งผู้ว่าฯ ได้แล้วจังหวัดอื่นๆ ละ - พรรคเพื่อไทยมีวิธีย่างไร? ที่จะลดความขัดแย้งที่ได้สร้างมาของบ้านเมืองไทย

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

กระดานสนทนาการเมือง www.manager.co.th	ตัวอย่างประเด็นการพูดคุยเรื่องสาธารณะในกระดานสนทนาการเมือง - ประเทศเป็นขนาดนี้มันยังแตกกันลง - ชาวไทย มีไว้เพื่อใส่โกดัง เน่า-โงง - อดีตทนายพระวิหารเนะอย่ารับผลตัดสินศาลโลก
www.prachatai.com	- คำถามถึงนักประชาธิปไตยไทย 2556 - สมานฉันท์แรงงานไทย ค้านขึ้นราคาก๊าซแอลพีจี - ค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาทคือ “ความยุติธรรมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”

การพูดคุยเรื่องสาธารณะในกระดานสนทนาการเมืองในลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการมีจิตสำนึกสาธารณะ และความเป็นพลเมืองที่มีความสนใจในการติดตามความเคลื่อนไหวและการแสดงออกทางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรมผ่านข้อคิดเห็นที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนา

1.3 ความเท่าเทียม

ความเท่าเทียมกันเป็นหลักการพื้นฐานของความเสมอภาค ที่เป็นลักษณะพึงประสงค์ของสังคมประชาธิปไตย โดยในกระดานสนทนาการเมืองพบลักษณะของความเท่าเทียมกันในขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1) ขั้นตอนการเข้าถึงพื้นที่

ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงพื้นที่ได้จากลักษณะการสื่อสารและช่องทางการเข้าถึงพื้นที่ด้วยวิธีการเดียวกัน โดยไม่มีการปิดกั้นการเข้าถึงจากลักษณะเฉพาะของบุคคล อาทิ เช่น เพศ อายุ การศึกษา ศาสนา เป็นต้น ซึ่งลักษณะเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงพื้นที่

2) ขั้นตอนการใช้งาน

ประชาชนทุกคนสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในกระดานสนทนาการเมืองได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ปรากฏลักษณะการสงวนสิทธิ์ให้เฉพาะบุคคลใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นพิเศษ แต่ในบางเว็บไซต์เช่น www.pantip.com กำหนดให้มีการตั้งกระทู้และแสดงความคิดเห็นในรูปแบบของสมาชิก ซึ่งรูปแบบดังกล่าวประชาชนทั่วไปก็สามารถสมัครเป็นสมาชิกของเว็บไซต์ได้ทุกคน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมในการได้รับสิทธิการเป็นสมาชิกได้เช่นกัน

3) ขั้นตอนความรับผิดชอบทางกฎหมาย

เนื่องจากการนำเสนอข้อมูลบางลักษณะอาจเข้าข่ายการละเมิดสิทธิหรือสร้างความเสียหายแต่ผู้อื่น โดยอาจเกิดการร้องเรียนและเป็นคดีความ ซึ่งประชาชนทุกคนที่เป็นผู้ใช้งานก็จะได้รับการปฏิบัติในกระบวนการดังกล่าวอย่างเท่าเทียมกัน

1.4 ความต่อเนื่อง

กระดานสนทนาการเมืองเป็นพื้นที่ซึ่งพบความต่อเนื่องได้ในหลายๆ มิติ ได้แก่

1) ความต่อเนื่องของเนื้อหา

เนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนาการเมือง ได้แก่ ข้อมูลข่าวสาร และความคิดเห็น พบความต่อเนื่องในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร และการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เนื่องจากการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานเป็นได้ทั้งผู้ส่งสารและรับสาร จึงทำให้ปรากฏข้อมูลที่แสดงถึงความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ประกอบกับลักษณะที่ดีของการสื่อสารในรูปแบบกระดานสนทนาที่มีเก็บบันทึกและแสดงผลข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้ถึงแม้หัวข้อบางเรื่องจะไม่ปรากฏอยู่ในหน้าแรกของกระดานสนทนาการเมือง แต่ก็สามารถสืบค้นและนำมาใช้อ้างอิงหรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้อย่างต่อเนื่องกัน

2) ความต่อเนื่องในการใช้งาน

ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงและใช้งานกระดานสนทนาการเมืองได้ตลอดเวลา โดยไม่มีเวลาเปิด-ปิดดังเช่นพื้นที่สาธารณะในรูปแบบอื่น ทำให้เกิดการใช้งานอย่างต่อเนื่อง

1.5 ความหลากหลาย

จากลักษณะของการสื่อสารบนระบบอินเทอร์เน็ตของกระดานสนทนาการเมืองที่เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างถื่นหน้า และมีการใช้งานได้อย่างอิสระ โดยไม่มีข้อจำกัดในมิติของเวลาและสถานที่ จึงทำให้เกิดความหลากหลายในด้านต่างๆ อาทิเช่น จำนวนผู้ใช้งาน ประเด็นการอภิปราย ความคิดเห็นทางการเมือง เป็นต้น

2. ลักษณะการเมืองที่ปรากฏในกระดานสนทนาการเมือง

การเมืองที่ปรากฏในกระดานสนทนาการเมืองมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางการเมืองที่ประกอบด้วยผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารและรับสาร โดยมีผู้เกี่ยวข้องซึ่งทำหน้าที่ดังกล่าว ดังได้แสดงรายละเอียดในตาราง 4.2

ตารางที่ 4.2 การทำหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการสื่อสารทางการเมืองในกระดานสนทนา

กระดานสนทนาการเมือง	ผู้ส่งสาร	ผู้รับสาร
www.pantip.com	สมาชิกเว็บไซต์	สมาชิกเว็บไซต์/ประชาชนทั่วไป
www.manager.co.th	ประชาชนทั่วไป	ประชาชนทั่วไป
www.prachatai.com	เว็บไซต์	ประชาชนทั่วไป

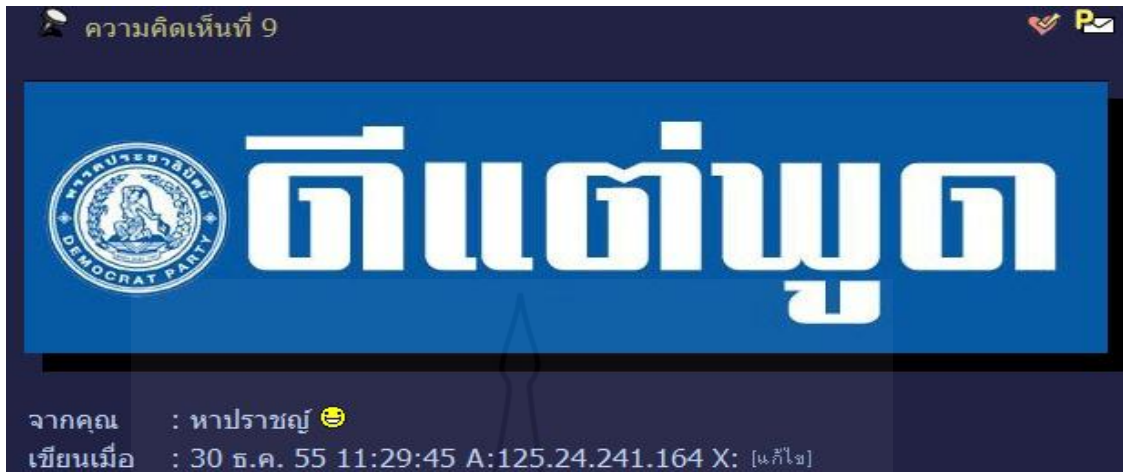
จากข้อมูลในตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นถึงบทบาทการทำหน้าที่ของผู้ส่งสารและรับสารของผู้ที่เกี่ยวข้องในกระดานสนทนาการเมือง ซึ่งการทำหน้าที่ของแต่ละกลุ่มบุคคลดังกล่าวเกิดจากเงื่อนไขและนโยบายการใช้งานกระดานสนทนาการเมืองของแต่ละเว็บไซต์

และนอกจากผู้ส่งสารและรับสารซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารทางการเมืองแล้ว ยังมี “ตัวสาร” ที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักที่บ่งบอกถึงลักษณะการเมืองที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนาได้ชัดเจนที่สุด โดยในตัวสารดังกล่าวประกอบด้วย ข้อมูลข่าวสารที่มีการนำเสนอและความคิดเห็นทางการเมืองที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนา ดังตัวอย่างที่แสดงในภาพที่ 4.1 และ 4.2

<p>สนธิ ลิ้มทองกุลระบุ 10 ปีไม่มีรถไฟความเร็วสูง ประเทศไทยไม่เจ๋ง</p> <p>แถมจะดีขึ้นถ้าพัฒนาเรื่องที่ถูกต้อง แต่ถ้ามีรถไฟความเร็วสูง และไม่ได้จับปัญหาใหญ่จริงๆ ประเทศไทยเจ๋งแน่นอน - หวันเงินกู๋ 2.2 ล้านล้าน ทำประเทศเจ๋งไม่เกิน 4 ปี อัลดเส้นทางรถไฟความเร็วสูง หัวกุด-ไม่สามารถเชื่อมเพื่อนบ้านได้จริง และมี "คนใส่หูกระต่าย" อยู่เบื้องหลัง</p>	<p>ส.ส. ดังกระทุ้งรถไฟความเร็วสูง (เมื่อ 15 ปีก่อน) สุเทพ เทือกสุบรรณ รมว.คมนาคม ตอบ</p> <p>ค้นราชกิจจานุเบกษากลับไป พ.ศ. 2541 เมื่อ ส.ส.เพชรบูรณ์ ดังกระทุ้งถามว่าจะมีนโยบายสร้างรถไฟความเร็วสูงหรือไม่ ถ้ามีจะดำเนินการได้เมื่อใด และคำตอบจาก รมว.คมนาคมในขณะนั้น</p>
---	---

ภาพที่ 4.1 แสดงตัวอย่างการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองในกระดานสนทนาการเมือง

ที่มา: <http://www.prachatai.com>

ภาพที่ 4.2 แสดงตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นในกระดานสนทนาการเมือง

ที่มา: <http://www.pantip.com/cafe/rajdumnern>

นอกจากตัวสารดังกล่าวจะเป็นองค์ประกอบของการสื่อสารทางการเมืองที่สำคัญแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองในพื้นที่จริงซึ่งเป็นผลมาจากการนำประเด็นทางการเมืองมานำเสนอในกระดานสนทนาโดยผู้ส่งสาร และก่อให้เกิดกิจกรรมในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองที่ปราศจากข้อสรุป ผลประโยชน์ และอำนาจต่อรองทางการเมือง จึงทำให้กระดานสนทนาการเมืองเป็นเพียงพื้นที่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองเท่านั้น

3. ความสัมพันธ์ของกระดานสนทนาการเมืองกับการเมืองไทย

ผู้วิจัยจำแนกความสัมพันธ์ของกระดานสนทนาการเมืองกับการเมืองในปัจจุบันได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 ความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ทางการเมือง

มีลักษณะความสัมพันธ์ที่เปรียบเสมือนภาพสะท้อนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และปรากฏภาพเหตุการณ์ดังกล่าวในกระดานสนทนาการเมือง ผ่านข้อมูลข่าวสารที่มีการนำไปเผยแพร่จากโลกแห่งความเป็นจริงสู่โลกเสมือนจริง ทำให้ประเด็นที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนามีความสอดคล้องกับประเด็นทางการเมืองที่เกิดขึ้นขณะนั้น ด้วยประสิทธิภาพของการระบบการสื่อสารในปัจจุบันที่มีความรวดเร็ว และช่องทางที่หลากหลาย ทำให้ข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในกระดาน

สนทนากาการเมืองมีความเป็นปัจจุบันสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองอยู่ตลอดเวลา โดยมีผู้เกี่ยวข้องที่ทำให้เกิดลักษณะดังกล่าว 2 กลุ่ม ได้แก่

1) เว็บไซต์

กรณีทีเว็บไซต์เป็นเว็บไซต์ข่าว และกระดานสนทนากาเมืองเป็นพื้นที่ในการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองของเว็บไซต์ อาทิเช่น www.prachatai.com ทำให้ข้อมูลข่าวสารในกระดานสนทนากาเมืองมีความเป็นปัจจุบันและทันต่อเหตุการณ์อยู่ตลอดเวลา เพราะเว็บไซต์มีการนำเสนออย่างต่อเนื่องตามภารกิจหลักของการเป็นเว็บไซต์ข่าว โดยข่าวที่นำมาเสนอดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอในลักษณะของข้อเท็จจริงหรือความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ดังตัวอย่างทีแสดงในภาพที 4.3

<p>'ยิ่งลักษณ์-พงศ์พัทธ์' บุกราบ 11 หาเสียง - 'สุทนต์' ยันเลือก 17 ได้ 17 - ไม่ทำให้เสียงแตก</p> <p>'ยิ่งลักษณ์-พงศ์พัทธ์' บุกราบ 11 หาเสียง - 'สุทนต์' ยันเลือก 17 ได้ 17 - ไม่ทำให้เสียงแตก พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์โพสตรลขบคุณหลังยอดไลค์ 2.38 แสน - โฆษิตออก 'เจาะข่าวต้น' กับจอห์น วิญญู ด้าน "โสภณ พรโชคชัย" ประเมินราคา "สวนลุมพินี" ซึ่กรุงเทพฯ ต้องคิดสร้างบ้านแปงเมืองอย่างมีอาชีพนะให้สร้าง Garden City - ให้สร้างตึกสูงแบบเวนท์โดยรอบเป็นพื้นที่สีเขียว</p>	<p>อภิสิทธิ์ถามจะเอาผู้ว่าไรร้อยต่อกับยิ่งลักษณ์-ทักษิณ หรือผู้ว่าไรร้อยต่อกับ ปชช.</p> <p>หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ระบบ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ จะเข้าไปบอกรัฐบาลว่า ถ้าอยากทำโครงการรถคันแรกอีก 1 ปี อย่าทา ให้เอาเงินมาสร้างรถไฟฟ้าให้คนกรุงได้ 2 สาย ถ้า "เดินทางกับเราต่อ" จะได้พื้นที่สีเขียวอีก 5,000 ไร่ แต่ถ้าเปลี่ยนแบบไรร้อยต่อ ได้พื้นที่สีแดงทั้งกรุงเทพฯ สันคนเลือกเบอร์ 16 ด้วยความกล้า ถ้าเลือกด้วยความกลัวต้องเบอร์คู่แข่งที่เขาส่งมาให้เลือก</p>
---	---

ภาพที 4.3 แสดงตัวอย่างการนำเสนอข่าวการเมืองของเว็บไซต์

ที่มา: <http://www.prachatai.com>

2) ผู้ใช้งาน

กรณีกระดานสนทนากาเมืองเป็นพื้นที่ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานสามารถตั้งประเด็นหรือกระทู้ได้เองอย่างอิสระ อาทิเช่น www.pantip.com ประเด็นทีนำมาเป็นหัวข้อในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นส่วนใหญ่ก็มักเป็นประเด็นทีมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น โดยสะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้งานมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวมาก่อน ซึ่งอาจรับรู้ได้จากสื่อชนิดเดียวกันแต่ต่างพื้นที่ หรือสื่อกระแสหลัก หรือการรับรู้ข้อมูลในพื้นที่เดียวกันแล้วนำมาขยายความถึงบุคคล เหตุการณ์ ทีเกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลในลักษณะเช่นนี้ประกอบด้วข้อเท็จจริงของเหตุการณ์และความคิดเห็นที่มีต่อเหตุการณ์นั้นๆ ปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก ดังตัวอย่างทีแสดงในภาพที 4.4

สอบถามผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ว่าฯ กทม.

การเมืองท้องถิ่น

โค้งสุดท้ายศึกชิงชัยผู้ว่าฯ กทม. 2556

1. ท่านจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่?

- ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- ยังไม่แน่ใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

2. ถ้าท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ท่านจะเลือกใคร?

- เบอร์ 9 พล.ต.อ. พงศพัศ พงษ์เจริญ
- เบอร์ 10 นายไชยสิทธิ์ สวัสดิ์

ภาพที่ 4.4 แสดงตัวอย่างการนำเสนอข่าวการเมืองโดยผู้ใช้งานกระดานสนทนา

ที่มา: <http://www.pantip.com>

3.2 ความสัมพันธ์ของกลุ่มการเมือง

กลุ่มการเมืองในกระดานสนทนาผู้วิจัยจำแนกจากลักษณะความคิดเห็นทางการเมืองที่ปรากฏ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์และแนวคิดทางการเมือง โดยเฉพาะกระดานสนทนาการเมืองของเว็บไซต์ www.manager.co.th ที่มีปรากฏกระทู้และการแสดงความคิดเห็นในลักษณะการต่อต้านและโจมตีรัฐบาลและกลุ่มที่มีแนวคิดสนับสนุนรัฐบาลอยู่เป็นจำนวนมาก ดังตัวอย่างในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ตัวอย่างกระทู้และความคิดเห็นทางการเมืองที่มีลักษณะต่อต้านและโจมตีรัฐบาล

รายการ	ตัวอย่าง
กระทู้	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐธรรมนูญที่รัฐบาลอยากจะแก้ แต่ไม่รับผิดชอบ ผู้เขียน THANK YOU Boon Palagab 25 ธันวาคม 2555 - ไทยใช้น้ำมันแพงสุดในโลกเพราะแม้ว่า ทำไมไม่เล่นประเด็นนี้ ผู้เขียน พชม. กรุงเทพ 17 ธันวาคม 2555 - แม้อีกสักจะ โกงชาติไปหลายแสนล้านแล้ว แต่แม้ยังไม่พอ ผู้เขียน อส.ตร.กิตติศักดิ์ 22 ธันวาคม 2555

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายการ	ตัวอย่าง
ความคิดเห็น	<p>- สมุนจิเข้าพระราชวังทักษิณ ชินวัตร นักโทษหนีคุก..เที่ยวหนี เร็วร้อนเหมือนหมาจิ้งเหล่าน้อยๆ...ได้ปลุกกระดมให้พวกจิ้งจอกออกมา ก่อความวุ่นวายเผาบ้านเผาเมืองอีกรอบ...รัฐบาลที่อยู่ได้กระโปรงยัง ลักขณ์ๆ เป็นผู้อยู่เบื้องหลังมอบสมุนจิเข้าพระราชวังทักษิณๆ ในครั้งนี้</p> <p style="text-align: right;">ผู้เขียน ชัย 11 ธันวาคม 2555</p> <p>- รัฐบาลอปริษฐ์คนี่ มันจะสนอะไรนอกจากไอ้โคตรพ่อหน้า เหลี่ยมของมัน รัฐมนตรีจิ้งจอกแต่ละตัว ล้วนแต่พวกถ่อยสลุตต่อหลด ต่อแหลไปวันๆเข้ามาบริหารประเทศปีเศษ รองนายกฯความมั่นคงไอ้ เขี้ยเหลิม เมฆเกล้าเข้าสภาได้ไม่เว้นแต่ละวัน แถมยังให้ลูกน้องเอาเด็ก สาวมาบริการรินไวน์ให้แดกในสถานี่ราชการอีก ส่วนไอ้จิ้งจอกำพาล ยิ่งไม่ต้องพูดถึง ประชาชน ข้าราชการครู รวมถึงทหารถูกโจรได้สังหาร รายวัน แต่รัฐมนตรีกลาโหม แหม่งทำเป็นอยู่อย่างเดียว คือได้ถ่อยยศ ผู้นำฝ่ายค้านเพียงเพื่อไม่ให้ อีผีเน่านายกฯถูกซักฟอก ฤษส์! โคตรแหม่ง รัฐบาลอปริษฐ์</p> <p style="text-align: right;">ผู้เขียน นำโชค 12 ธันวาคม 2555</p>

ที่มา: <http://www.manager.co.th>

ลักษณะแนวคิดที่ปรากฏผ่านความคิดเห็นในกระดานสนทนาดังกล่าวมีลักษณะ คล้ายกับกลุ่มการเมืองในพื้นที่จริงคือ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย โดยจาก การศึกษาประวัติความเป็นมาของเว็บไซต์ดังกล่าว ก็พบว่าเคยมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มพันธมิตร ประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งเป็นกลุ่มการเมืองที่มีแนวคิดและอุดมการณ์ตรงกันข้ามกับ ฝ่ายรัฐบาลและกลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาลในปัจจุบัน จึงเป็นเหตุผลที่ช่วยสนับสนุนความเชื่อและ สมมติฐานที่ว่ากระดานสนทนาการเมืองแห่งนี้มีความสัมพันธ์กับกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล

โดยความสัมพันธ์ดังกล่าว ส่งผลให้กระดานสนทนาการเมืองเต็มไปด้วยกระทู้ และความคิดเห็นที่มีลักษณะต่อต้านและคัดค้านรัฐบาล และยังเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารของผู้ใช้งานที่มีแนวคิดในลักษณะ

4. กระดานสนทนากการเมืองกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การศึกษากระดานสนทนากการเมืองในช่วงระยะเวลาของการศึกษาผู้วิจัยพบว่ากระดานสนทนากการเมืองสร้างความเปลี่ยนแปลงต่อสังคม ดังนี้

1) ทำให้ผู้ใช้งานมีทางเลือกในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่มีความหลากหลายมากขึ้น นอกเหนือจากสื่อกระแสหลัก

2) ข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนากการเมืองที่ประกอบด้วยข้อเท็จจริงของเหตุการณ์และอารมณ์ความรู้สึก อาจทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนซึ่งผู้ใช้งานต้องใช้ดุลพินิจในการรับรู้ข้อมูลจากสื่อประเภทนี้

3) จำนวนผู้ใช้งานและกระดานสนทนากการเมืองที่มีจำนวนมากสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจทางการเมือง ในขณะที่เดียวกันก็อาจสะท้อนถึงความต้องการพื้นที่สาธารณะในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน ซึ่งในสังคมการเมืองในพื้นที่จริงอาจรองรับได้ไม่ทั่วถึง

นอกจากกระดานสนทนากการเมืองจะสร้างผลกระทบและความเปลี่ยนแปลงต่อสังคมแล้ว ในทางกลับกันสังคมการเมืองในปัจจุบันก็มีผลกระทบต่อและความเปลี่ยนแปลงต่อกระดานสนทนากการเมืองได้ใน 2 ลักษณะ ได้แก่

1) สถานการณ์หรือความขัดแย้งทางการเมืองอาจเป็นส่วนกระตุ้นให้เกิดกลุ่มการเมืองที่ถูกกลามเข้ามาเคลื่อนไหวอยู่ในกระดานสนทนากการเมือง จนทำให้กระดานสนทนากการเมืองกลายเป็นพื้นที่ของความขัดแย้ง และการต่อสู้ทางการเมือง

2) มาตรการและการดำเนินการจากสังคมการเมืองก่อให้เกิดผลกระทบกับกระดานสนทนากการเมือง อาทิเช่น การผลักดันจากฝ่ายการเมืองให้มีกฎหมายที่ใช้ควบคุมการใช้งานพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีผลกระทบต่อเว็บไซต์ที่เป็นเจ้าของกระดานสนทนากการเมือง และผู้ใช้งานกระดานสนทนากการเมืองทั่วไป ทำให้ต้องเพิ่มความระมัดระวังในการใช้งานเพื่อไม่ให้กระทบสิทธิของผู้อื่น อันเป็นเหตุให้มีความผิดตามกฎหมายฉบับดังกล่าว

ตอนที่ 2 การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

ผู้วิจัยจำแนกการวิเคราะห์การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในกระดานสนทนากการเมืองออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ผู้แสดงความคิดเห็น 2) ความคิดเห็นทางการเมือง ดังนี้

1. ผู้แสดงความคิดเห็น

ผู้แสดงความคิดเห็นในกระดานสนทนาการเมือง ถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการทำให้กระดานสนทนาการเมืองมีลักษณะการเป็นเวทีสาธารณะ ที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกันอย่างต่อเนื่อง และด้วยการเข้าถึงกระดานสนทนาการเมืองซึ่งเป็นพื้นที่ที่เปิดที่สามารถเข้าถึงได้โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ จึงทำให้ปรากฏความคิดเห็นอยู่ในกระดานสนทนาจำนวนมาก ซึ่งมีที่มาจากผู้ใช้งาน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มขจร และกลุ่มขาประจำ โดยผู้วิจัยพบว่า ผู้แสดงความคิดเห็นในกระดานสนทนาส่วนใหญ่เป็นประเภทกลุ่มขาประจำซึ่งปรากฏอยู่ในทุกกระดานสนทนาทุกตัวอย่าง ดังตัวอย่างที่แสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ตัวอย่างผู้แสดงความคิดเห็นขาประจำในกระดานสนทนาการเมือง

กระดานสนทนาการเมือง	ผู้แสดงความคิดเห็นขาประจำ
www.pantip.com	แมวน้ำสีคราม ตระกองขวัญ โบกรัก น้ามิตร ม่วงคัน
www.manager.co.th	เซ็ง บุญนิยม จอย พ่อเลี้ยงคำสิง จิวเปะทง
www.prachatai.com	จันท์แสงนวล อิศระชน ฟ้าจรดดิน ลมพัดลมเพ คนบ้านนอก

กลุ่มผู้แสดงความคิดเห็นที่เป็นขาประจำเหล่านี้มักเข้ามาติดตามความเคลื่อนไหวและแสดงความคิดเห็นในกระดานสนทนาการเมืองอยู่เป็นประจำ ซึ่งช่วยให้เกิดความเคลื่อนไหวและกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างต่อเนื่อง

2. ความคิดเห็นทางการเมือง

2.1 ลักษณะความคิดเห็นที่ปรากฏในกระดานสนทนา

สามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะคือ

1) การสนับสนุน

เป็นการแสดงความคิดเห็นที่มีลักษณะของการสนับสนุนการทำงานของรัฐบาล ดังตัวอย่างในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ตัวอย่างความคิดเห็นที่มีลักษณะการสนับสนุน

ตัวอย่างความคิดเห็นทางการเมือง

- ขอสนับสนุนรัฐบาลกู้เงิน 2.2 ล้านๆ มาเพื่อพัฒนาประเทศแม้ซักวันประเทศอาจเกิดปัญหาเศรษฐกิจ...ด้วยความเต็มใจ

ผู้เขียน PackmanThai 29 มีนาคม 2556

- ใจครับ ถ้ามันจะทำให้ประเทศพัฒนาขึ้นไปในทางที่ดีมันก็คุ้มที่จะเสี่ยงทุกโครงการต้องมีเงินทุน การกู้เงินไม่ใช่เป็นเรื่องหน้าอาย ถ้ากู้มาทำประโยชน์ให้กับประเทศหรือประชาชนนี่ถือว่าทำเพื่อทุกคนตามหน้าที่ ที่รัฐบาลทั่วไปต้องทำคือพัฒนาประเทศ

ผู้เขียน DotAallstar 29 มีนาคม 2556

ที่มา: www.pantip.com

2) การคัดค้าน

เป็นการแสดงความคิดเห็นในลักษณะของการคัดค้านการทำงานของรัฐบาล ดังตัวอย่างในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ตัวอย่างความคิดเห็นที่มีลักษณะการคัดค้าน

ตัวอย่างความคิดเห็นทางการเมือง

- มีความจำเป็นอะไรที่ต้องเร่งรีบกู้มาก่อน โครงการรอบคอบแล้วหรือ? ข้อสำคัญ ทั้งโกหก สารพัดสี ทั้งนโยบายที่ล้มเหลวของรัฐบาลที่ออกมาแล้ว มาถูกทาง ทั้งเรื่องข้าว ที่ตกต่ำ ขาดพารา ข้าวของแพง แรงงานตกงาน ต่างดาวเพียบ รถคันแรก งบน้ำท่วมครั้งที่ผ่านมา (ได้ลุงยังชีพ - ข้าวสารที่ให้หุงให้หมาที่บ้านยังไม่กิน น้ำปลายี่ห่อประหลาด : ไม่ต้องเรื่องปลาเน่านะ) หรือผลงานในอดีต ก็โครงการบ้านบ้านเนาเอื้ออาทร จำนำลำไยจนเน่าเสีย เท่าที่จำได้ตอนดึกๆ

ผู้เขียน สมาชิกหมายเลข 767556 28 มีนาคม 2556

- พูดตรงๆ นะ นายกยังอ่าน คอนกรีต ว่า คอนกรีต เนี่ย จะเอาปัญญาที่ไหนไปบริหารเงิน ตั้ง 2 ล้านล้านบาท หือ

ผู้เขียน กระสุนลูกกวาด 28 มีนาคม 2556

ที่มา: www.manager.co.th

ทั้งนี้การแสดงความคิดเห็นทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าวยังปรากฏออกมาในรูปของการกล่าวหา การด่าทอ ถึงกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มการเมืองที่เกี่ยวข้อง ที่มีแนวความคิดตรงกัน ข้ามกับผู้แสดงความคิดเห็น โดยลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการขาดเหตุผลและการใช้อารมณ์ร่วมในการแสดงความคิดเห็น

2.2 วาทกรรมทางการเมือง

วาทกรรมทางการเมืองที่ปรากฏในกระดานสนทนา ส่วนใหญ่เป็นวาทกรรมที่มักหยิบยืมมาจากวาทกรรมทางการเมืองที่ปรากฏอยู่ตามสื่อกระแสหลักโดยทั่วไป อาทิเช่น ไร้รอยต่อ พวกราชเมือง โกหกสีขาว เป็นต้น ซึ่งวาทกรรมเหล่านี้มักถูกนำมาใช้ในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในช่วงเวลาที่วาทกรรมเหล่านั้นกำลังเป็นที่พูดถึงกันในเหตุการณ์ทางการเมืองต่างๆ โดยเฉพาะในช่วงที่มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครั้งล่าสุด ที่มีการสร้างวาทกรรมทางการเมืองขึ้นเพื่อใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งในกระดานสนทนาการเมืองก็ได้มีการนำวาทกรรมเหล่านี้ไปแสดงความคิดเห็นในลักษณะต่างๆ ทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ดังปรากฏในตัวอย่างในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นผ่านวาทกรรมทางการเมือง

วาทกรรมการเมือง	ตัวอย่างความคิดเห็นผ่านวาทกรรมทางการเมือง
ไร้รอยต่อ	<p>- พรรคเพื่อไทยชูแคมเปญ “ไร้รอยต่อ” เพื่อใช้ “จุดแข็ง” ความเป็นรัฐบาล เสนอนโยบายที่ใหญ่กว่าเกิน อำนาจของ กทม. เช่น ขึ้นรถเมล์ร้อนฟรี เป็นต้น พฤติกรรมเช่นนี้ จะมีเป็นการ เพิ่มรอย “ขาด” ระหว่างท้องถิ่น กับรัฐบาลกลาง ออกไปอีกหรือ ตกลง ใครกัน ที่เป็นผู้สร้าง “รอยแตกแยก” ขึ้นละนี่</p> <p style="text-align: right;">ผู้เขียน วอน 20 มกราคม 2556</p>
พวกราชเมือง	<p>- โวยกันจังเรื่อง “ไร้รอยต่อ” ก่อนจะมาเป็นรัฐบาลเพื่อไทย กทม. กับรัฐบาล ก็ไร้รอยต่อ มิใช่หรือ พอ “พงศพัศ” นำประเด็นนี้มาหาเสียง ก็ทำเหมือนกับ เป็นความชั่วร้าย ปล่อยไปไม่ได้ ... น่าแปลก ...เนอะ</p> <p style="text-align: right;">ผู้เขียน sao เหลือ noi 24 มกราคม 2556</p>
	<p>- วาทกรรม “เสื้อแดงเผาบ้านเผาเมือง” เลิกพูดได้แล้ว..ป้ายสีความผิดให้คนที่ไม่ได้ทำ มันบาปหนานะครับ</p> <p style="text-align: right;">ผู้เขียน ทำไม-ทำไม 12 ธันวาคม 2555</p>
	<p>- ชื่นชม ปชป ที่สร้างวาทกรรมได้เก่งกว่าการสร้างงาน หลอกคนกรุงเทพฯ ได้อีกนาน</p> <p style="text-align: right;">ผู้เขียน สาละวิน 13 มีนาคม 2556</p>

2.3 ผลกระทบกับการเมือง

ความคิดเห็นที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนาการเมืองอาจไม่ได้ส่งผลกระทบต่อตรงกับการเมืองในพื้นที่จริง เนื่องจากความคิดเห็นต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ไม่ได้ถูกนำไปเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาหรือต่อรองกับอำนาจการเมืองในพื้นที่จริง แต่อาจมีผลกระทบทางอ้อมที่เกิดจากการรับรู้ข้อมูลความคิดเห็นทางการเมือง ตัวอย่างเช่น ช่วงการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หากผู้ใช้งานกระดานสนทนาการเมืองบางคนเป็นกลุ่มที่มีแนวคิดแบบกลางๆ ไม่สนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีการรับรู้ความคิดเห็นทางการเมืองในลักษณะต่างๆ ทั้งด้านบวกและด้านลบ อาจมีผลต่อการตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น

ตอนที่ 3 การใช้อำนาจรัฐในการกำกับดูแลพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

1. ปรากฏการณ์ไร้รัฐในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

เป็นที่ทราบกันดีว่าการเกิดขึ้นของรัฐใดรัฐหนึ่งย่อมมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

- 1) มีประชากรจำนวนหนึ่งอาศัยอยู่
- 2) มีดินแดนที่มีอาณาเขตแน่นอน
- 3) มีรัฐบาลที่มีอิสระไม่ขึ้นกับรัฐบาลของรัฐใดรัฐหนึ่ง
- 4) มีอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ

หากพิจารณาองค์ประกอบข้างต้นเพื่อหาคำตอบถึงความมีตัวตนของรัฐในกระดานสนทนาการเมืองซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต จะพบว่าด้วยลักษณะเฉพาะของที่ตั้งกระดานสนทนาการเมืองซึ่งตั้งอยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้โดยไม่มีข้อจำกัดในด้านเวลาและสถานที่ มีผลทำให้ไม่สามารถระบุที่ตั้งและอาณาเขตของพื้นที่ได้ชัดเจน โดยในประเด็นนี้มีความขัดแย้งกับองค์ประกอบในเรื่องของดินแดนและอาณาเขต และยังมีผลถึงประชากรในพื้นที่ซึ่งมีลักษณะเป็นเพียงผู้ใช้งานกระดานสนทนาที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านจำนวนได้อยู่ตลอดเวลา โดยสองปัจจัยดังกล่าวมีผลทำให้ไม่สามารถเกิดรัฐบาลและการมีอำนาจอธิปไตยเหนือพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ตได้

ปรากฏการณ์ไร้รัฐดังกล่าวทำให้ประชาชนของรัฐส่วนหนึ่งเลือกที่จะเข้าถึงและดำเนินกิจกรรมในกระดานสนทนาการเมือง มากกว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่จริง ซึ่งนับวันจะมีจำนวนมากขึ้นทั้งทั้งด้านจำนวนคนและจำนวนกระดานสนทนาการเมืองที่มีเพิ่มขึ้น

ทั้งนี้ นอกจากความสะดวกสบายในการเข้าถึงและใช้งานพื้นที่แล้ว ยังอาจเกิดจากเสรีภาพและความอิสระในกระดานสนทนาการเมืองที่ผู้ใช้งานสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่ และมีความแตกต่างจากสังคมการเมืองในโลกจริงที่มีเงื่อนไขทางสังคม และกฎหมาย เป็นกรอบกติกาในการแสดงออกทางการเมือง จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งหนีจากการเมืองในพื้นที่จริง ไปสู่การเมืองในกระดานสนทนาการเมืองซึ่งมีเสรีภาพและความอิสระมากกว่า

2. การใช้อำนาจรัฐ

จากปรากฏการณ์ไว้รัฐดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นว่าการมีตัวตนของรัฐในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ตไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรมดังเช่นในพื้นที่ปกติ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าพื้นที่ดังกล่าวจะปราศจากอำนาจรัฐหรือความเกี่ยวข้องใดๆ จากรัฐ ทรายใดที่กระดานสนทนาการเมืองยังคงใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร และมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแบบเปิดเผยต่อสาธารณชนที่มีความเกี่ยวข้องกับการเมืองไทย ก็ย่อมทำให้รัฐใช้เป็นเหตุผลในการกำกับดูแลและควบคุมกระดานสนทนาการเมือง และมีการแทรกตัวของอำนาจรัฐในกระดานสนทนาการเมือง ดังนี้

2.1 การใช้กฎหมาย มาตรการ และบทลงโทษ

จากผลการศึกษาเรื่อง “สถิติการดำเนินคดี ตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์” ในรายงานสถานการณ์ การควบคุมและปิดกั้นสื่อออนไลน์ด้วยการอ้างกฎหมายและแนวนโยบายแห่งรัฐไทย 2553 พบว่า ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2550 – เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2553 มีคดีความตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ทั้งสิ้น 185 คดี โดยจำแนกได้ดังนี้

- คดี ปี พ.ศ. 2550 จำนวน 9 คดี
- คดี ปี พ.ศ. 2551 จำนวน 28 คดี
- คดี ปี พ.ศ. 2552 จำนวน 72 คดี
- คดี ปี พ.ศ. 2553 จำนวน 76 คดี

จากสถิติดังกล่าวยังสามารถจำแนกตามประเภทความผิดได้ดังนี้

- ความผิดต่อระบบ (มาตรา 5-12) จำนวน 45 คดี
- ความผิดที่ว่าด้วยเนื้อหา(มาตรา 14-16) จำนวน 128 คดี
- ไม่สามารถระบุได้ จำนวน 12 คดี

นอกจากสถิติการดำเนินคดี ที่รัฐได้ดำเนินการเกี่ยวกับความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ยังพบผลการศึกษาเรื่อง “การใช้คำสั่งตามกฎหมาย เพื่อระงับการเผยแพร่ข้อมูล” โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ซึ่งกำหนดว่า พนักงานเจ้าหน้าที่โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีไอซีที อาจยื่นคำร้องพร้อมแสดงหลักฐานต่อศาลที่มีเขตอำนาจขอให้มีการสั่งระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลเหล่านั้นได้ โดยตั้งแต่ประกาศใช้ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ เป็นต้นมา เคยมีคำสั่งศาลให้ระงับการเข้าถึงเว็บไซต์ต่างๆ ทั้งหมด 117 ฉบับ รวมเป็นจำนวนหน้าที่ถูกระงับการเผยแพร่โดยมีคำสั่งศาลทั้งสิ้น 74,686 URL ซึ่งจำแนกได้ ดังนี้

- ปี พ.ศ. 2550 จำนวน 2 URL
- ปี พ.ศ. 2551 จำนวน 2,071 URL
- ปี พ.ศ. 2552 จำนวน 28,705 URL
- ปี พ.ศ. 2553 จำนวน 43,908 URL

นอกจากจำนวน URL ที่ถูกระงับการเผยแพร่แล้ว ข้อมูลจากศาลอาญายังระบุด้วยว่า เหตุผลของคำสั่งระงับการเข้าถึง URL ต่างๆ จำนวน 5 อันดับ ดังนี้

- เนื้อหาดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ จำนวน 62 ฉบับ, หรือ 57,330 URL
- เนื้อหาและภาพลามกอนาจาร จำนวน 43 ฉบับ หรือ 16,740 URL
- เนื้อหาเกี่ยวกับยาและการทำแท้งด้วยตนเอง จำนวน 4 ฉบับ หรือ 357 URL
- เนื้อหาขูยงให้เล่นการพนัน จำนวน 2 ฉบับ หรือ 246 URL
- เนื้อหาดูหมิ่นศาสนา จำนวน 3 ฉบับ หรือ 5 URL

2.2 การปิดกั้นและกั้นกรองเนื้อหา

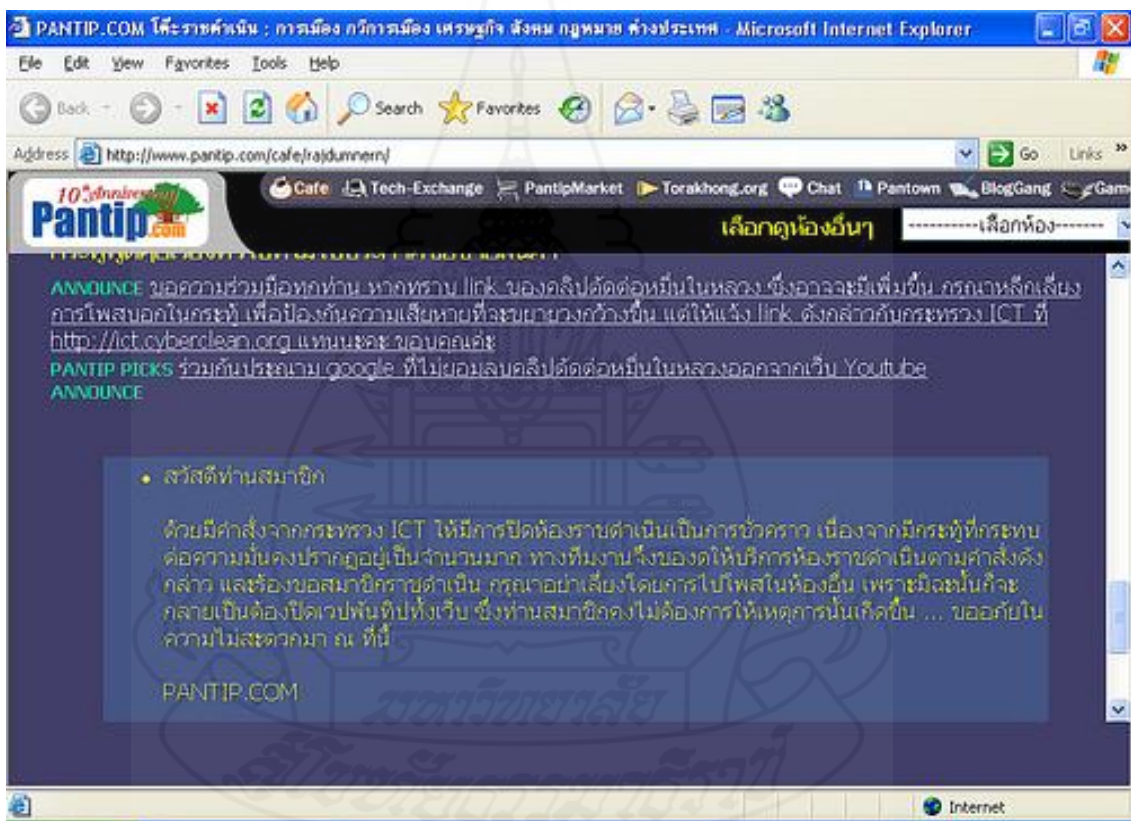
การปิดกั้นและกั้นกรองเนื้อหาเป็นการจำกัดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้งานซึ่งมีรูปแบบการดำเนินการอยู่หลายแบบ อาทิเช่น การตัดวงจรการเชื่อมต่อเว็บไซต์ การสั่งปิดเว็บไซต์ เป็นต้น ทั้งนี้ในเว็บไซต์กลุ่มตัวอย่างเคยได้รับผลกระทบจากการดำเนินการดังกล่าวมาแล้ว ดังนี้

1) การปิดกระดานสนทนาการเมืองเว็บไซต์ www.pantip.com

ห้องราชดำเนิน เป็นห้องกระดานสนทนาการเมืองของเว็บไซต์ www.pantip.com เคยได้รับผลกระทบจากการแทรกแซงทางการเมืองจากอำนาจรัฐ โดยปรากฏข้อมูลการถูกสั่งปิดเมื่อ วันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2550 โดยมีกรให้เหตุผลว่ามีกระตุที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ แต่ในวันต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แถลงว่าไม่ได้เป็นคนสั่งปิด แต่ทางผู้ดูแลเว็บไซต์ระบุว่าไม่สามารถคัดเลือกรายชื่อผู้เข้ามาแสดง

ความคิดเห็นได้ จึงขอปิดตัวเองและอ้างคำสั่งกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังปรากฏข้อความในกระดานสนทนาดังนี้

“สวัสดิ์ท่านสมาชิก ด้วยมีคำสั่งจากกระทรวง ICT ให้มีการปิดห้องราชดำเนินเป็นการชั่วคราว เนื่องจากมีกระทู้ที่กระทบต่อความมั่นคงปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก ทางทีมงานจึงขอปิดให้บริการห้องราชดำเนินตามคำสั่งดังกล่าว และร้องขอสมาชิกราชดำเนิน กรุณาอย่าเลี้ยงโดยการไปโพสในห้องอื่น เพราะมีผลนั้นก็จะกลายเป็นต้องปิดเว็บพันทิปทั้งเว็บ ซึ่งสมาชิกคงไม่ต้องการให้เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น ขอภัยในความไม่สะดวกมาก ณ ที่นี้”

ภาพที่ 4.5 แสดงการแจ้งข้อความการปิดกระดานสนทนาการเมืองของเว็บไซต์ www.pantip.com

และนอกจากนี้ยังพบว่าก่อนหน้าเหตุการณ์ดังกล่าว “ห้องราชดำเนิน” ได้เคยปิดตัวเองลงเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ภายหลังจากเหตุการณ์รัฐประหาร จากนั้นจึงเปิดขึ้นมาใหม่โดยเริ่มจากให้บริการเข้าถึงได้เฉพาะสมาชิกเท่านั้น ต่อมาจึงเปิดให้ผู้ทั่วไปเข้าอ่านได้ในเวลาต่อมา

2) การตัดวงจรเชื่อมต่อเว็บไซต์ www.manager.co.th

กระดานสนทนาการเมืองของเว็บไซต์ www.manager.co.th เคยได้รับผลกระทบจากการแทรกแซงทางการเมืองจากอำนาจรัฐ โดยปรากฏข้อความแจ้งในเว็บไซต์ ดังนี้

“มีรายงานข่าวจากบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) แจ้งว่า ได้มีผู้มีอำนาจสั่งการไปยัง บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) ในฐานะรัฐวิสาหกิจที่รับผิดชอบดูแลการให้บริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย รวมทั้งบริษัท อินเทอร์เน็ต เซอร์วิส โปรไวเดอร์ โซลูชัน จำกัด (ISSP) ในฐานะผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ให้เข้าสัญญาตามโครงข่ายแก่เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ ให้ทำการตัดวงจรการเชื่อมโยงเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์เข้าสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ต อันจะทำให้ผู้ชมเว็บไซต์ไม่สามารถเข้าสู่เว็บไซต์ “ผู้จัดการออนไลน์” ได้อีกต่อไป”

หน้าแรกผู้จัดการ Online | หน้าแรกการเมือง | ข่าวการเมือง **RSS** HOME

เข้าสู่ระบบ | สมัครสมาชิก

การเสียบปลั๊กยังกลับมา... แม้จะโยนสายปลั๊กการเสียบปลั๊กเป็นประจำ?

"เด็กทักษิณ" มั่น "กสท" ปิดเว็บไซต์ผู้จัดการ

โดย ASTVผู้จัดการออนไลน์ 17 พฤศจิกายน 2548 20:02 น. Twitter 0 Facebook Share +1 0

ผู้จัดการ ส่งเป็นเพื่อนเพื่อ see what your friends like.

รายงานข่าวจาก กสท รมมีคำสั่งปิดไม่ทำการตัดวงจรการเชื่อมโยงเว็บไซต์ "ผู้จัดการออนไลน์" เข้าสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ต อันจะทำให้ผู้ชมเว็บไซต์ไม่สามารถเข้าสู่เว็บไซต์ "ผู้จัดการออนไลน์" ได้อีกต่อไป

มีรายงานข่าวจากบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) แจ้งว่า ได้มีผู้มีอำนาจสั่งการไปยัง บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) ในฐานะรัฐวิสาหกิจที่รับผิดชอบดูแลการให้บริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย รวมทั้งบริษัท อินเทอร์เน็ต เซอร์วิส โปรไวเดอร์ โซลูชัน จำกัด (ISSP) ในฐานะผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ให้เข้าสัญญาโครงข่ายแก่เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ ให้ทำการตัดวงจรการเชื่อมโยงเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์เข้าสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ต อันจะทำให้ผู้ชมเว็บไซต์ไม่สามารถเข้าสู่เว็บไซต์ "ผู้จัดการออนไลน์" ได้อีกต่อไป

โดยผู้มีอำนาจได้สั่งการให้ผู้บริหาร กสท ปิดเว็บไซต์ www.manager.co.th ให้ได้ภายในวันศุกร์นี้

สำหรับเว็บไซต์ "ผู้จัดการออนไลน์" เป็นสื่อสื่อในเครือ "ผู้จัดการ" ที่นับพบพหุในการเสนอข่าวสารสำหรับผู้ว่าฯ ทั้งใน และนอกประเทศ ปัจจุบันได้รับความนิยมอันดับ 1 ในกลุ่มเว็บไซต์ประเภทข่าวและสื่อ และมีผู้อ่านมากเป็นอันดับ 2 เมื่อเทียบกับเว็บไซต์ทั้งหมดในประเทศไทย โดยมียอดผู้อ่านประมาณ 115,000 UIP ต่อวัน และมีเพจรวมกว่า 2.3 ล้านเพจทั่วโลก เป็นผู้อ่านจากต่างประเทศ ประมาณร้อยละ 20

มีรายงานว่า การดำเนินการปิดเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ครั้งนี้ นายวิฑิต ปลั่งศรีสกุล ส.ส.พรรคไทยรักไทย ในฐานะประธานคณะกรรมการสื่อสารและโทรคมนาคม สภาผู้แทนราษฎร ได้ทำหนังสือถึงกรมการบริหาร (มอรั) บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) ให้ทำการปิดเว็บไซต์ผู้จัดการ อย่างไรก็ดี นายวิฑิต กสท กำลังอยู่ระหว่างการพิจารณาว่าจะใช้กฎหมายใดในการปิดเว็บไซต์แห่งนี้

แถลงการณ์เว็บไซต์ ผู้จัดการ

ประมวลข่าว ล้วงล่อเคลื่อนไหว-ระดมฟ้อง "สนธิ" มั่นพระบรม!

เตรียมเปิดกิจการรับ

สังเกตการเมืองจาก SMS ผู้จัดการ

ส่งบทความนี้ต่อ

พิมพ์หน้านี้

Done Internet | Protected Mode: On 100%

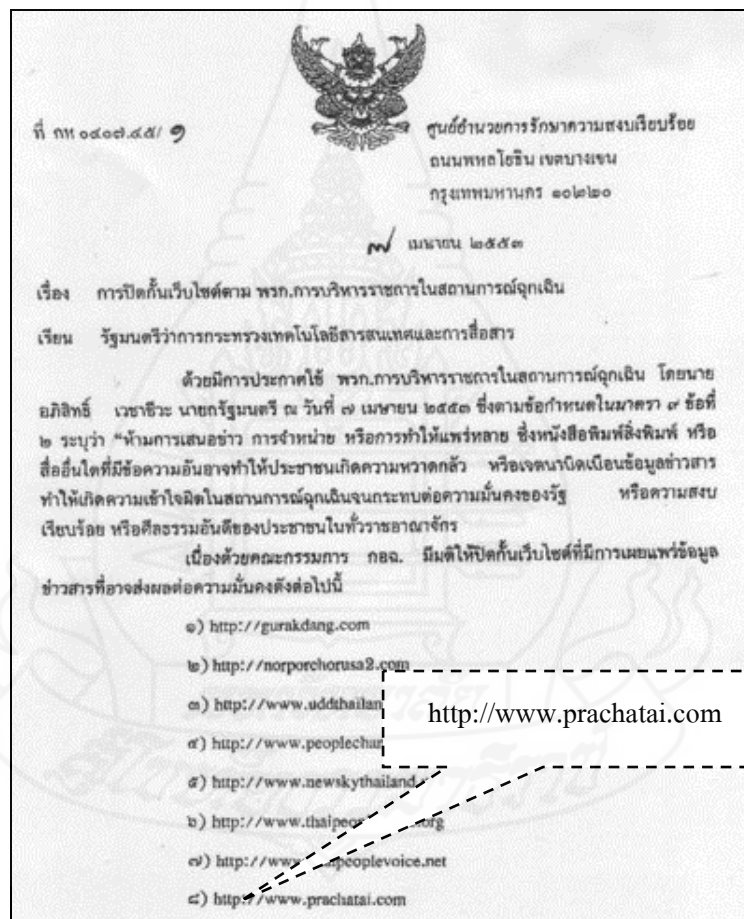
ภาพที่ 4.6 การตัดวงจรเชื่อมต่อเว็บไซต์ www.manager.co.th

3) การถูกปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ www.prachatai.com

กระดานสนทนาการเมืองของเว็บไซต์ www.prachatai.com เคยได้รับผลกระทบจากการแทรกแซงทางการเมืองจากอำนาจรัฐ โดยการถูกปิดกั้น เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2553

โดยคำสั่งของ ศูนย์อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย ตาม พรก.การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ด้วยเหตุผลตามข้อกำหนดในมาตรา 9 ข้อที่ 2 ระบุว่า

“ห้ามการเสนอข่าว การจำหน่าย หรือการทำให้แพร่หลาย ซึ่งหนังสือพิมพ์สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่นใดที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว หรือเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสถานการณ์ฉุกเฉินจนกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนในพระราชอาณาจักร”

ภาพที่ 4.7 หนังสือคำสั่งแสดงการปิดกั้นเว็บไซต์ www.prachatai.com

3. ข้อจำกัดของรัฐ

การแทรกตัวของอำนาจรัฐเข้าไปสู่กระดานสนทนาการเมือง สะท้อนออกมาในลักษณะของการใช้อำนาจในการดำเนินการในลักษณะการปิดกั้น กลั่นกรองเนื้อหา และการบังคับใช้กฎหมายซึ่งมีผลกระทบต่อเว็บไซต์และผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง แต่การดำเนินการดังกล่าวไม่ได้ทำให้กระดานสนทนาการเมืองและผู้ใช้งานกระดานสนทนาหายไปจากระบบอินเทอร์เน็ตอย่างถาวร ซึ่งภายหลังกลับพบว่ากระดานสนทนาที่ได้รับผลกระทบกลับมาเปิดให้บริการได้อีกครั้ง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากรัฐมีข้อจำกัด ดังนี้

1) รัฐมีเวทีสาธารณะที่เปิดโอกาสให้มีประชาชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ตที่มีจำนวนพื้นที่และรูปแบบที่หลากหลาย อีกทั้งความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่จึงทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งหันไปใช้งานกระดานสนทนาการเมือง ซึ่งถึงแม้จะไม่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แต่ก็ทำให้เกิดการสื่อสารทางการเมืองและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง

2) กลไกการดำเนินการของรัฐมุ่งเน้นแต่การบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งยังขาดในส่วนของ การส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกสาธารณะและมีการยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างในการใช้งานกระดานสนทนา อันจะนำมาซึ่งการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิผู้อื่นหรือการแสดงความคิดเห็นที่ไม่เหมาะสมอย่างยั่งยืน

3) เทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้ามีผลทำให้การดำเนินการของรัฐ อาทิเช่น การปิดกั้น การเข้าถึง ยังขาดประสิทธิภาพเพราะผู้ใช้งานที่อยู่ในกลุ่มผู้มีทักษะและความรู้ทางด้านระบบอินเทอร์เน็ตสามารถหาวิธีการในการเข้าถึงได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การเมืองในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการณ์กระดานสนทนาการเมือง และใช้การวิจัยเอกสารเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเพื่อตอบปัญหาการวิจัยดังต่อไปนี้

1. พื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต มีสภาพอย่างไร
2. พื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต มีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างไร
3. รัฐมีการใช้อำนาจในการกำกับดูแลพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ตอย่างไร

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 สภาพพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

กระดานสนทนาการเมืองมีลักษณะความเป็นพื้นที่สาธารณะ ดังนี้

- 1) การเป็นพื้นที่เปิดของกระดานสนทนาการเมือง ซึ่งเกิดจากลักษณะของการสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงพื้นที่และใช้งานกระดานสนทนาการเมืองได้อย่างอิสระ
- 2) มีการพูดคุยในเรื่องสาธารณะ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเด็นทางการเมือง โดยสะท้อนให้เห็นถึงจิตสำนึกสาธารณะและการเป็นพลเมืองที่มีความสนใจในเมืองของผู้ใช้งานกระดานสนทนา
- 3) ประชาชนทุกคนที่งานกระดานสนทนาการเมืองทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ตั้งแต่การเข้าถึงพื้นที่ การใช้งาน และความรับผิดชอบ
- 4) ความต่อเนื่องที่เกิดขึ้นในมิติของการใช้งานและเนื้อหา ซึ่งเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา
- 5) ความหลากหลายที่เกิดขึ้นในมิติต่างๆ ได้แก่ ผู้ใช้งาน วัตถุประสงค์หรือประเด็นที่นำมาอภิปราย การแสดงความคิดเห็น

และยังพบว่าการเมืองที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนาการเมืองมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางการเมือง และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระดานสนทนาการเมืองโดยปราศจากข้อสรุป และอำนาจต่อรองกับการเมืองในพื้นที่ปกติ

ส่วนความสัมพันธ์ของกระดานสนทนาการเมืองกับการเมืองในปัจจุบันนั้นพบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ 2 ลักษณะ คือ ความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ทางการเมือง และความสัมพันธ์ของกลุ่มการเมือง

และยังพบว่ากระดานสนทนาการเมืองก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในด้านบวกและด้านลบ ซึ่งในทางตรงกันข้ามสังคมการเมืองเองก็มีส่วนกระตุ้นให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อกระดานสนทนาการเมืองได้เช่นกัน

1.2 การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในกระดานสนทนาการเมืองส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากผู้แสดงความคิดเห็นที่มีลักษณะเป็นกลุ่มขาประจำ ซึ่งมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกันอย่างต่อเนื่อง โดยความคิดเห็นที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนาส่วนใหญ่จำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ

- 1) ความคิดเห็นที่สนับสนุนรัฐบาล
- 2) ความคิดเห็นที่คัดค้านรัฐบาล

และในการแสดงความคิดเห็นในลักษณะดังกล่าว พบว่ามีการนำวาทกรรมทางการเมืองซึ่งหยิบยกมาจากวาทกรรมทางการเมืองที่ปรากฏอยู่ตามสื่อกระแสหลักโดยทั่วไปมาใช้เพื่อสนับสนุนแนวคิดทางการเมืองของกลุ่มการเมืองที่ผู้นำมาใช้ให้การสนับสนุน

ส่วนผลกระทบจากความคิดเห็นทางการเมืองที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนาการเมืองนั้นไม่พบว่ามีผลกระทบทางตรง แต่อาจมีผลกระทบในทางอ้อม เช่น ช่วงการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ หากผู้ใช้งานกระดานสนทนาการเมืองบางคนเป็นกลุ่มที่มีแนวคิดแบบกลางๆ ไม่สนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีการรับรู้ความคิดเห็นทางการเมืองในลักษณะต่างๆ ทั้งด้านบวกและด้านลบ อาจมีผลต่อการตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้

1.3 การใช้อำนาจรัฐในการกำกับดูแลพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

รัฐเข้ามามีบทบาทในการกำกับดูแลกระดานสนทนาการเมือง ด้วยเหตุที่รัฐมองว่าการกระทำของบุคคลในระบบอินเทอร์เน็ตส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อย สิทธิส่วนบุคคล ถึงแม้บุคคลทุกคนจะมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แต่ภายใต้ระบอบการปกครองโดยกฎหมาย (นิติรัฐ) การใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตตามที่กฎหมายกำหนดเสมอ ดังนั้น จึงเห็น

ได้ว่า แม้แต่ในรัฐธรรมนูญเองก็บัญญัติให้อำนาจกำหนดมาตรการทางกฎหมาย เพื่อจำกัดหรือควบคุมการใช้สิทธิเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวได้ ทั้งนี้ด้วยเหตุผล 4 ประการ คือ

1. เพื่อความมั่นคงแห่งรัฐ
2. เพื่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน
3. เพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น
4. เพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

อย่างไรก็ตาม แม้ในฐานะผู้ใช้อำนาจปกครอง รัฐจะสามารถตรากฎหมายหรือใช้มาตรการอื่นใดเพื่อจัดการดูแลรวมทั้งถ่วงดุลหรือควบคุมสิทธิเสรีภาพได้ แต่การตรากฎหมายหรือการใช้มาตรการเหล่านั้นก็ต้องเป็นไปเพียงเท่าที่จำเป็น และจะกระทบสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ รวมทั้งต้องบังคับใช้อย่างเสมอหน้าเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ

ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐจึงใช้เป็นเหตุผลของการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล โดยมีกลไกการกำกับดูแลคือ การบังคับใช้กฎหมาย อาทิเช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานของผู้ที่เกี่ยวข้องและมีบทลงโทษที่ชัดเจนในการดำเนินการกรณีกระทำผิด โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก คือ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ทำงานประสานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผลของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ทำให้ตั้งแต่เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2550 – เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2553 มีการดำเนินคดีมาแล้วจำนวน 185 คดี นอกจากนี้ยังพบว่า รัฐมีการปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์โดยให้เหตุผลในการดำเนินงานในลักษณะเดียวกับข้อยกเว้นในรัฐธรรมนูญ

แต่การดำเนินการทั้งหมดของรัฐที่ผ่านมา กลับพบว่ายังไม่สามารถกำกับดูแลกระดานสนทนาการเมืองได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากภายหลังการดำเนินการก็มักพบว่ากระดานสนทนาเหล่านี้ยังสามารถกลับมาให้บริการได้ ซึ่งเกิดจากข้อจำกัดของรัฐหลายประการ ได้แก่ จำนวนและขนาดของพื้นที่ เทคโนโลยี การสร้างจิตสำนึก

2. อภิปรายผล

2.1 สภาพพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

จากการศึกษาสภาพกระดานสนทนาการเมือง พบว่า กระดานสนทนาการเมืองเป็นการสื่อสารที่ช่วยส่งเสริมสังคมประชาธิปไตย เพราะเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้าถึงและแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปันฑาจารย์ โชรัมย์ (2547) ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะประชาธิปไตยในการสื่อสารผ่านกระดานสนทนา” ที่พบว่า กระดานสนทนาเป็นการ

สื่อสารที่มีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยสูงกว่าการสื่อสารแบบอื่น โดยเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมสนทนา ได้แสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาต่อประเด็นต่างๆ ผู้ใช้มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น รวมถึงมีอิสระในการรับส่งข้อมูลตามต้องการโดยไม่ผ่านตัวกรองเช่น สื่อหรือผู้มีอำนาจ ซึ่งเป็นลักษณะที่ทำให้กระดานสนทนาสามารถช่วยส่งเสริมประชาธิปไตยได้

นอกจากนี้ยังพบว่ากระดานสนทนาการเมืองมีลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความเป็นพื้นที่สาธารณะที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ของเจอร์เกน ฮาเบอร์มาส (Jürgen Habermas) ได้แก่

- 1) เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงพื้นที่และใช้งานได้อย่างอิสระ
- 2) มีการพูดคุยในเรื่องสาธารณะ
- 3) ประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกัน
- 4) มีความต่อเนื่องในการใช้งานและเนื้อหา
- 5) มีความหลากหลายทั้งผู้ใช้งาน ประเด็นการอภิปราย และการแสดงความคิดเห็น

คิดเห็น

ส่วนในด้านลักษณะการเมืองที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนาการเมือง พบว่า มีลักษณะเป็นการสื่อสารทางการเมือง ที่ผู้เกี่ยวข้องกับกระดานสนทนาการเมืองมีบทบาทเป็นผู้ส่งสารและรับสาร โดยมีตัวสารคือสถานการณ์หรือประเด็นทางการเมืองปัจจุบัน เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฉันทานันท์ กุลณรงค์ (2550) เรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ” ที่พบว่า อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบบการเมืองอย่างสูง โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดการต่อต้านรัฐบาลทักษิณกลุ่มทางสังคมนวมถึงประชาชนต่างใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองทั้งจากกลุ่มที่สนับสนุนและคัดค้านรัฐบาลทักษิณ โดยลักษณะความสอดคล้องดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการเป็นเครื่องมือในการสื่อสารทางการเมืองมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น

ในส่วนของความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสังคม พบว่า การใช้กระดานสนทนาการเมืองก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อสังคม ทั้งในด้านบวกและด้านลบ และในทางกลับกันสังคมการเมืองก็มีส่วนกระตุ้นให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อกระดานสนทนาการเมืองได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด (Communication Technology Determinism) ที่เชื่อว่าเทคโนโลยีเป็นสาเหตุหลัก (Prime Mover) ในการขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสังคม

2.2 การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

จากการศึกษาการแสดงความคิดเห็นในกระดานสนทนาการเมือง พบว่าประชาชนทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นในกระดานสนทนาการเมืองได้อย่างอิสระ ภายใต้หลักการเรื่องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งให้การรับรองและคุ้มครองไว้ในฐานะสิทธิขั้นพื้นฐาน และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 โดยมีข้อควรระวังคือเรื่องการกระทำผิดที่เข้าข่ายความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีบทบัญญัติและโทษทางกฎหมาย

จากการสังเกตการณ์การแสดงความคิดเห็นในกระดานสนทนาการเมือง พบลักษณะที่แสดงถึงการต่อสู้ทางการเมือง ความสัมพันธ์ของการต่อสู้ทางการเมืองกับการเมืองปัจจุบัน และการแทรกแซงทางการเมือง โดยในประเด็นการแทรกแซงทางการเมืองพบว่า กระดานสนทนาการเมืองกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กระดานสนทนาเคยได้รับผลกระทบจากการถูกแทรกแซงทางการเมืองโดยรัฐ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บัณฑิต จารุณวงศ์สกุล (2550) เรื่อง “การกำกับดูแลและแทรกแซงกระดานสนทนาทางการเมืองหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ที่พบว่า หลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ภาครัฐมีการดูแลและแทรกแซงกระดานสนทนาทางการเมือง โดยผ่านทางกฎหมาย 2 ฉบับ ได้แก่ คำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ฉบับที่ 5 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550

2.3 การใช้อำนาจรัฐในการกำกับดูแลพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ต

พบว่า รัฐมีการใช้อำนาจในการกำกับดูแลกระดานสนทนาการเมืองโดยใช้เหตุผลตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งมีกฎหมายคือพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เป็นกลไกในการบังคับใช้ และมีหน่วยงานคือกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแล โดยที่ผ่านมารัฐได้มีการบังคับใช้กฎหมายฉบับดังกล่าวและเกิดเป็นคดีความจำนวนมาก

ลักษณะการใช้อำนาจรัฐดังกล่าว มีความขัดแย้งกับแนวคิดพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ในประเด็นเรื่องการปลอดจากการครอบงำจากอำนาจรัฐ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาสภาพกระดานสนทนาการเมือง เนื่องจากเว็บไซต์เจ้าของกระดานสนทนามีบทบาทสำคัญในการกำหนดเงื่อนไขในการใช้งาน และการแสดงผลข้อมูล ซึ่งอาจทำให้รูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นในกระดานสนทนาการเมือง มีความแตกต่าง เช่น การให้สิทธิ์ประชาชนทั่วไปเฉพาะการแสดงความคิดเห็นเพียงอย่างเดียว หรืออาจกำหนดเงื่อนไขในการเข้าถึงและใช้งานในลักษณะการผูกมัด ซึ่งอาจทำให้ได้ผลการวิจัยที่มีความแตกต่าง

1) การศึกษาการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เนื่องจากจำนวนความคิดเห็นทางการเมืองที่ปรากฏอยู่ในกระดานสนทนามีจำนวนมากและมีความหลากหลาย จึงอาจทำให้ปรากฏลักษณะการแสดงความคิดเห็นที่มีนัยทางการเมืองในลักษณะอื่นเพิ่มเติม

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ในอนาคตหากมีการศึกษาสภาพกระดานสนทนาการเมืองในมิติของการมีส่วนร่วมของผู้ใช้งาน ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับสถิติการใช้งานย้อนหลัง เพื่อศึกษาแนวโน้มการใช้งานกระดานสนทนาการเมือง เพราะปัจจุบันปรากฏพื้นที่สาธารณะบนระบบอินเทอร์เน็ตในรูปแบบอื่น อาทิเช่น facebook, twitter ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการใช้งานกระดานสนทนาการเมือง หรืออาจศึกษาในมิติของผู้ใช้งานว่าเป็นกลุ่มบุคคลกลุ่มเดียวกันหรือไม่

2) ควรมีการศึกษาการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในมิติของการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวกระดานสนทนาดับกลุ่มการเมืองหรือการเป็นพื้นที่ในการสนับสนุนกลุ่มแนวคิดทางการเมืองฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตเช่นในกระดานสนทนาการเมืองของเว็บไซต์ www.manager.co.th ปรากฏลักษณะการตั้งกระทู้และการแสดงความคิดเห็นที่เป็นการกล่าวหาและโจมตีการทำงานของรัฐบาลเกินครึ่งหนึ่งของกระทู้และความคิดเห็นที่ปรากฏทั้งหมด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ (2547) *สื่อสารมวลชน : การศึกษาสื่อมวลชนเพื่อทฤษฎีวิพากษ์*
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จันทนา สุทธิจारी (2544) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองไทย ตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน* กรุงเทพมหานคร วิ.เจ.พรินต์ติ้ง
- ชัยพร เจียมตน (2548) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- ณัฐกานต์ ภูณรงค์ (2550) “การสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ” *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*
- คารินทร์ สวัสดิ์เสวี (2545) “การแปลงตัวตนในห้องสนทนาบนอินเทอร์เน็ต” *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาสตรีมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- ทศพนธ์ นรทัศน์ (2553) “เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน” ค้นคืนวันที่ 10 มีนาคม 2556 จาก <http://www.thaingo.org>
- บุญเรือง บุรภักดิ์ (2529) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย” *รัฐศาสตร์* 34, 10 (ตุลาคม): 52-71
- บุษกริกา เจียงเพ็ชร์ (2543) “พฤติกรรมการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่ออินเทอร์เน็ตและทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มีต่อความรู้ ทัศนคติ และกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งระบบใหม่ ของกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในกรุงเทพมหานคร” *วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
- ปัทมาธิ์ โขรัมย์ (2547) “คุณลักษณะประชาธิปไตยในการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ด” *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาสตรีมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- พิรงรอง รามสูต ธนะนันท์ และนิธิตา คณานธินันท์ (2547) “การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต” *รายงานการวิจัยในโครงการปฏิรูประบบสื่อ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย*
- เพ็ญพรรณ รัชชิตกุล (2544) “การวิเคราะห์วาทกรรมบนอินเทอร์เน็ต Bulletin Board ของเว็บไซต์พันธ์ทิพย์” *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาสตรีมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- พฤทธิสถาน ชุมพล (2540) *ระบบการเมือง: ความรู้เบื้องต้น* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- มณฑกานต์ ตปนียางกูร (2545) “พัฒนาการของสื่อประชาสัมพันธ์ไทยบนอินเทอร์เน็ต” วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รัตนาวลี เกียรตินิยมศักดิ์ (2543) “มณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์:
กรณีศึกษา www.pantip.com และ www.sanook.com” วิทยานิพนธ์ปริญญา
โทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รายงานสถานการณ์การควบคุมและปิดกั้นสื่อออนไลน์ด้วยการอ้างกฎหมายและแนวนโยบายแห่ง
รัฐไทย (2553) ค้นคืนวันที่ 3 ตุลาคม 2554 จาก <http://thainetizen.org>
- สมสุข หินวิมาน (2548) “ปรัชญาโทศึกษาศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร” นนทบุรี มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช
- เสถียร เขยประทับ (2540) “การสื่อสารกับการเมือง: เน้นสังคมประชาธิปไตย” กรุงเทพมหานคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สิริรัตน์ รัตนกาญจน์ (2549) “การสร้างพื้นที่ความเป็นส่วนตัวในพื้นที่สาธารณะ ของสังคม :
ร่องรอยขีดเขียนในส้วมสาธารณะและเว็บบอร์ดในไซเบอร์สเปซ” ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- Almond, G.A. and B.G. Powell. (1976). “Comparative Political Today” Boston: Little, Brown & Co.
- McClosky, Herbert. (1968). “Political Participation” in The International Encyclopedia of the
Social Science. Vol. 12 . New York: McMillan and Free.
- McQuail, Denis. (1994). “McQuail's Mass Communication Theory (4th ed)”. London : Sage.
- Statton, J. (2000). Cyberspace and the Globalization of culture. In Bell, D. and Kennedy,
B.M.(eds.), The cybercultures reader, pp.721-731, London: Routledge.

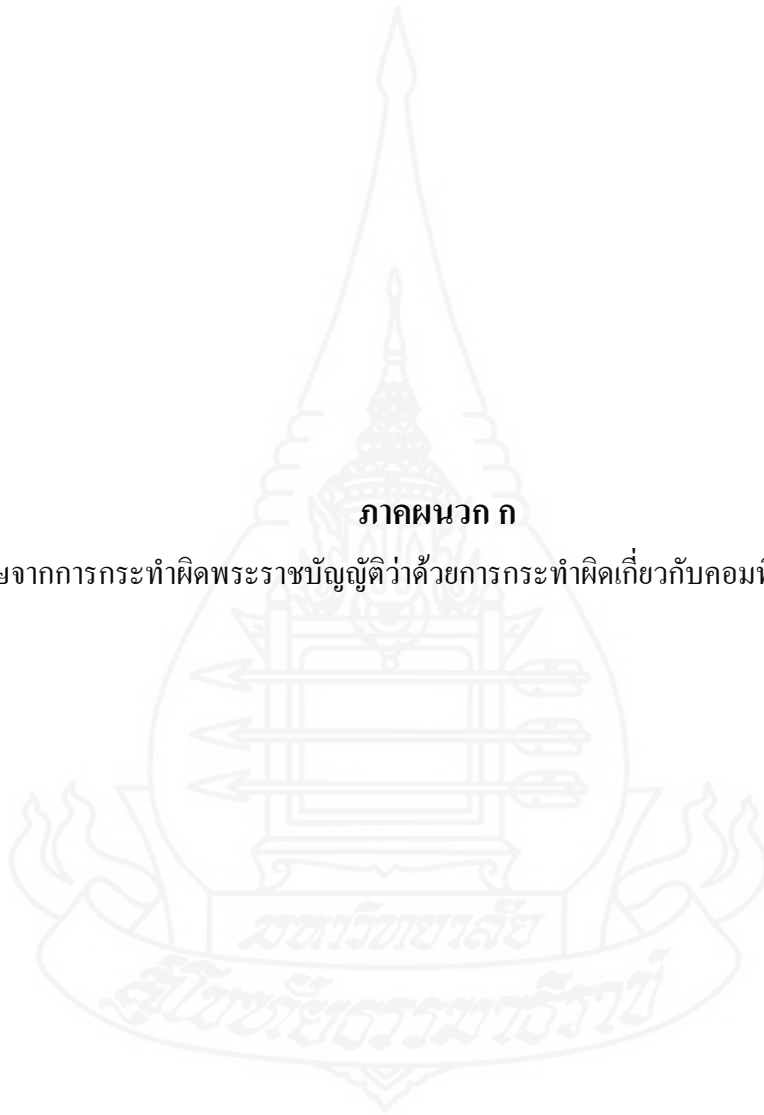
ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบราชสันตติวงศ์

ภาคผนวก ก

สรุปโทษจากการกระทำผิดพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

สรุปโทษจากการกระทำผิดพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ฐานความผิด	โทษจำคุก	โทษปรับ
การเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์โดยไม่ชอบ	ไม่เกิน 6 เดือน	ไม่เกิน 10,000 บาท
การเปิดเผยมาตรการป้องกันการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ที่ผู้อื่นจัดทำขึ้นเป็นการเฉพาะโดยไม่ชอบ	ไม่เกิน 1 ปี	ไม่เกิน 20,000 บาท
การเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยไม่ชอบ	ไม่เกิน 2 ปี	ไม่เกิน 40,000 บาท
การดักจับข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยไม่ชอบ	ไม่เกิน 3 ปี	ไม่เกิน 60,000 บาท
การทำให้เสียหาย ทำลาย แก้ไข เปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยไม่ชอบ	ไม่เกิน 5 ปี	ไม่เกิน 100,000 บาท
การกระทำเพื่อให้การทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่น ไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ	ไม่เกิน 5 ปี	ไม่เกิน 100,000 บาท
การส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์รบกวนการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ของคนอื่น โดยปกติสุข (Spam Mail)	ไม่มี	ไม่เกิน 100,000 บาท
การจำหน่ายชุดคำสั่งที่จัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด	ไม่เกิน 1 ปี	ไม่เกิน 20,000 บาท

สรุปโทษจากการกระทำผิดพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550
(ต่อ)

ฐานความผิด	โทษจำคุก	โทษปรับ
การกระทำต่อความมั่นคง		
- ก่อความเสียหายแก่ข้อมูลคอมพิวเตอร์	ไม่เกิน 10 ปี	และไม่เกิน 200,000 บาท
- กระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ/ เศรษฐกิจ	3 ปีถึง 15 ปี	และ 60,000-300,000 บาท
- เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ชีวิต	10 ปีถึง 20 ปี	ไม่มี
การใช้ระบบคอมพิวเตอร์ทำความผิดอื่น (การเผยแพร่เนื้อหาอันไม่เหมาะสม)	ไม่เกิน 5 ปี	ไม่เกิน 100,000 บาท
ผู้ให้บริการจงใจสนับสนุนหรือยินยอมให้มีการ ทำความผิด	ต้องระวาง โทษ เช่นเดียวกับ ผู้กระทำ ความผิด	ต้องระวางโทษ เช่นเดียวกับผู้กระทำ ความผิด
การตกแต่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นภาพของ บุคคล	ไม่เกิน 3 ปี	ไม่เกิน 60,000 บาท

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายธีรายุทธ ทองสุข
วัน เดือน ปีเกิด	7 มีนาคม 2521
สถานที่เกิด	อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา	ร.ป.บ. (รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2544
สถานที่ทำงาน	คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ตำแหน่ง	พนักงานปฏิบัติงาน

